

«DNS må flytte fra Chateau Neuf»

Axel G. Nygaard,
journalist i Universitas

Kommentar
side 2 og 3

Kostbar kunst

UiO huser Munch til en halv milliard.

Kultur side 14 og 15

Steven Pinker:

Mener forskerspråket stinker

MAGASINET
side 14 og 15

MAGASINET

UNIVERSITAS

Norges største studentavis | årgang 68, utgave 29 | www.universitas.no | onsdag 29. oktober 2014

Adobe ser deg

■ Ny programvare fra Adobe logger hva du leser og når du leser det. Problematisk, mener Datatilsynet.

■ Det blir stadig vanskeligere å sikre studentene konfidensiell behandling, vedgår Håvard Kolle Riis ved Universitetsbiblioteket (bildet).

Nyhet side 4 og 5

Studentsamskipnaden
i Oslo og Akershus

DEL DINE BESTE EKSAMENSTIPS!

Vi premierer det beste med et reisegavekort på 5000 kroner slik at du kan dra hjem til jul, eller hvor du ellers vil etter eksamen.

#eksamensboost

@siostudentliv

**VINN
5000,-**

redaktør: **Geir Molnes**
geir.molnes@universitas.no 993 35 518

redaksjonsleder: **Vilde Sagstad Imeland**
vildesi@universitas.no 993 51 017

fotosjef: **Hans Dalane-Hval**

desksjef: **Håkon Sukuvara**

nettredaktør: **Petter Fløttum**

magasinredaktør: **Thea Storey Elnan**

MENINGER

Slutt på formannsgalskapen

Andreas Thomassen Slørdahl blir etter alt å dømme Det norske studentersamfunds (DNS) nye leder, eller formand, som de liker å kalle det. Som innehaver av et av Oslos viktigste studentverv, vil han få mer enn nok å gjøre. DNS møter mye større konkurranse fra det øvrige kulturlivet enn tilsvarende studentsamfunn i Trondheim og Bergen. Samtidig er Chateau Neuf langt unna å være et optimalt samlingspunkt for Oslo-studentene.

Å være DNS-leder har lenge vært et gigantisk privatøkonomisk tapsprosjekt. Jobben er omfattende, og det blir ikke mye tid til overs for lederne. Samtidig får de ikke et rødt øre i lønn. Det blir det heldigvis slutt på til neste år. Etter en vellykket tildelingssøknad til Velferdstinget, kan endelig DNS' leder og nestleder heve en lønn tilsvarende ett års studiestøtte. Dette er et forslag Universitas har støttet i mange år.

– Nullkronerslønna er like utdatert som å skrive formand med d, skrev daværende desksjef Jørgen Brynhildsvoll i 2012. Nå blir det endelig slutt på «formandsgalskapen».

Det er et viktig prinsipp at tillitsvalgte ikke skal tjene seg rike på studentengasjement, men det bør heller ikke være slik at de må ofre privatøkonomien totalt i studentenes tjeneste. Det er ikke bare lederne som tjener på at viktige og tidkrevende verv lønnes, det sikrer også studentene et bedre tilbud. Derfor er det på høy tid at et av de mest omfattende studentvervene i Oslo nå blir honorert.

Brillefin BI-journalistikk

Bis studentavis Inside publiserte i forrige utgave en merkelig sak med tittelen «Bedre karakterer med godt syn». Den eneste kilden i saken er fagansvarlig Karin Lund i Brilleland. Hun kan blant annet fortelle at synsproblemer også rammer studenter. Det er ikke godt å si hva slags nyhetskriterier som ligger til grunn for saken, som i beste fall har fått en skinn-journalistisk behandling. Til og med den ulidelig lange ingressen er i sin helhet løftet fra Brillelands pressemelding. Vi skal ikke spekulere i årsaken til at saken ble trykket, men det hører med til historien at samme avis inneholder en annonse fra nettopp Brilleland.

Universitas er en avis for og av studenter. Universitas er et nyhets- og debattorgan for lærestedene tilknyttet Studentsamskipnaden i Oslo og Akershus (SiO). Universitas skal drive kritisk og uavhengig journalistikk, og være partipolitisk nøytral. Universitas arbeider etter Vær Varsom-plakatens regler for god presseskikk. Den som mener seg rammet av urettmessig omtale oppfordres til å kontakte redaksjonen.

Daglig leder: **Louise Faldalen Prytz**
l.f.prytz@universitas.no 22 85 33 36

Annonseansvarlig: **Geir Dorp**
geir.dorp@universitas.no 22 85 32 69

Besøksadr.: **Moltke Moes vei 33**

Postadr.: **Boks 89 Blindern, 0314 Oslo**

Epost: **universitas@universitas.no**

Web: **www.universitas.no**

Det er på tide at Studentersamfundet flytter fra Chateau Neuf.

Eneuf is eneuf

Kommentar

Axel Geard Nygaard, journalist

Alt skulle bli så bra. Etter tiår med omflakkende tilværelse skulle endelig Det norske studentersamfund (DNS) få sitt eget hus. Penger var samlet inn, egnet tomt var funnet, plantegninger lagt fram og maskoten Hans Majestet Grisen var flytteklar. I 1971 åpnet Chateau Neuf dørene for første gang, og Student-Norges nye flaggskip var dermed sjøsatt.

Håpet var at bygget skulle bli et samlingspunkt for alle hovedstadens studenter, en sentral debattarena og et levende kulturhus. Nå, 43 år senere, er det åpenbart at ingen av disse målene er oppnådd.

Ansvar for det manglende engasjementet legges ofte på organisasjonen DNS og måten de driver huset på. Men kritikerne tar sjelden høyde for det helt sentrale problemet: Chateau Neuf er et dårlig studenthus.

Allerede fra starten begynte problemene å melde seg. Da Studentersamfundet i 1960 valgte tomte i Slemdalsveien, var det fordi Universitetet planla å bygge det nye universitetsområdet Blindern nedover, mot Friggfeltet og Majorstua. Dessverre, for DNS, ombestemte Universitetet seg og bygde i motsatt retning.

Dermed hadde Chateau Neuf med ett havnet i ingenmannsland. Verken sentralt plassert ved Oslos største lærested, eller sentralt plassert i byen. Denne limbotilværelsen har gjort det vanskelig å oppfylle den ønskede rollen som kulturhus og attraktivt utested. Det hjelper ikke med øl til medlemspris, når man må reise langt utenfor allfarvei for å få tak i den.

Arkitektenes intensjon var å utforme Chateau Neuf som en arena for debatt og akademisk diskusjon. Derfor ble mye av husets areal brukt til en stor sal med intet mindre enn 1400 sitteplasser. Nettopp å tiltrekke seg studentene har vist seg å være en vanskelig oppgave. De store møtene og diskusjonene har uteblitt. Det meste av studentpolitisk aktivitet foregår heller på Blindern, og

«Kritikerne tar sjelden høyde for det helt sentrale problemet: Chateau Neuf er et dårlig studenthus»

Meninger

Universitas gir deg meninger fra verdens studentaviser

Washington D.C

The GW Hatchet

I arrived at GW as an exchange student from the University of Edinburgh eight weeks ago. During my short time here, campus safety has dominated the news, student conversations and University communications. Obviously, stories about crime and security are always going to be more prominent than positive stories, both in the news and minds of students. But at GW, I'm thinking about safety more than ever before. Even well-meaning strangers have advised me about which neighborhoods I should avoid at night – and which I should avoid at all times. With this nonstop attention to potential dangers, it's no wonder some students feel unsafe on our campus.

Massachusetts

The Harvard Crimson
The University Daily since 1873

Last week, many Harvard students collectively went on a diet—whether they wanted to or not. The food in some dining halls was suddenly coded according to unclear nutritional guidelines. Three categories red, yellow, and green – let students know the moral value of their food before they put it on their trays. The dot system imposes a standard and value on every food, which can feel like constant judgment to those for whom diet, weight, or shape has ever been tied up with a sense of achievement. If green is considered «good, « then competitive students—found by the multitude at Harvard—might begin to believe that there is more value in working towards the «best» diet, or the green ideal.

Bergen

STUDVEST

Dagens ordning fungerer svært dårlig med tanke på nytteverdien av eksamen. Tilbakemeldingene består for det meste av vage begrunnelser som oppleves som «akademisk visvas», der sensor later til å gjemme seg bak store ord og pompøse formuleringer. Meningsinnholdet forsvinner – man etterlates fullstendig forvirret, og tidvis litt lattermild. Det saksas fra en tilbakemelding som har kommet oss i hende: «Oppgaven oppleves som lite prinsipiell» – hva legger sensor her i «prinsipiell»? Videre «Oppgaven har lavt presisjonsnivå med resulterende lav akademisk standard» Hva er ønsket presisjonsnivå og akademisk standard? Etter å ha kontaktet sensor for å få svar på disse spørsmålene, forble innboksen tom.

Oxford

The OXFORD STUDENT

We need to find ways of assessing a candidate's ability which are as little influenced as possible by previous educational background. Easier said than done, but there are definitely some changes which can be made. Oxbridge has the huge advantage that, if you make it to interview, you get to see a real person and that person gets to see the real you – but, with competition for courses raging as fiercely as ever – steps need to be taken to filter applicants out more fairly in the pre-interview stage. Firstly, I would suggest that universities like Oxford and Cambridge introduce their own general entrance exams as an alternative to relying on GCSE grades.

ILLUSTRASJON: ØIVIND HOVLAND

salen har derfor blitt leid ut til tv-produksjoner som *Idol* og *Stjerneekamp*. At halve huset okkuperes store deler av året og ikke kan brukes av studentene selv, er åpenbart ikke en heldig situasjon.

Planløsningen gir også lite plass til dem som faktisk er mest på Chateau Neuf: de aktive. De er forvist til små kontorer som er gjemt bort oppover i etasjene. Stor plass er derimot gitt til en tom, ukoselig og lite imøtekommende

foajé. For en ny student som kommer inn på Chateau Neuf for første gang, framstår ikke bygget som et flaggskip, men snarere et spøkelsesskip.

Å flytte fra Chateau Neuf vil definitivt ikke være uten utfordringer, og det kan virke lettvtint å klage på huset uten å komme med reelle alternativer.

Til DNS' generalforsamling 8. november er det imidler-

tid lagt fram et spennende forslag. Det går ut på å danne en arbeidsgruppe, som i det kommende året skal se på mulighetene for å flytte fra Chateau Neuf. Forslaget burde absolutt vedtas.

debatt@universitas.no

Se NYHET side 8

Øyeblikket

av Aleksander Myklebust

Grågås: For en fugl er det viktig at fjærenes aerodynamiske, varmeisolerende og vannavstøtende egenskaper holdes intakt. Et daglig bad og litt fjærstell er en viktig del av resepten. Gjessene lever trygt ved Østensjøvannet, derfor velger noen av dem å bli værende hele vinteren i stedet for å trekke sørover.

UNIVERSITAS

Tips oss

tips@
universitas.no

Følg oss

På papir hver onsdag,
på nett hele tiden:

www.universitas.no
facebook.com/UniversitasOslo
twitter: @universitas_no
instagram: **Universitassen**

For oppdaterte studentnyheter.

nyhetsredaktør:
eiriknom@universitas.noEirik Omvik
924 93 243

NYHET

Stryker med vilje

STRYK MED STIL: Ingeniørstudentene er blant dem som stryker mest i landet. Det melder Dagens Næringsliv. Ved Høgskolen i Oslo og Akershus (HiOA) strøk 18,2 prosent av ingeniørstudentene det første halvåret av 2014. Mange av disse stryker med vilje, bekrefter prodekan Sturla Rolfsen ved Fakultet for teknologi, kunst og design. Årsaken er at man er nødt til å møte opp til eksamen for å ta ny eksamen.

– Vi innførte en regel som sier at du ikke har lov til å konte uten å ha strøket. Enkelte studenter møter opp til eksamen og leverer noe de vet går til stryk, for å få bedre tid til å lese, og ta opp i august eller februar, sier han til avisen.

Jakten fortsetter i Mexico

SAVNEDE STUDENTER: 56 personer har så langt blitt arrestert etter at 43 studenter forsvant og er fryktet drept etter de ble beskutt av politiet i Mexico i forrige måned, melder BBC News. Blant de arresterte er politifolk, lokale politikere og det som skal være medlemmer av narkotikagjenger.

Statsadvokat Jesus Murillo Karam sier at to personer som ble arrestert på mandag, skal ha kommet med verdifull informasjon.

– Vi har personene som bortførte disse menneskene, sier han.

Det er gruppen Guerreros Unidos, på norsk «forente krigere», som beskyldes for å stå bak ugjerningene.

Studenter fant britisk bombefly

FLYFUNN: Under et kurs i undervannsteknikk gjorde seks studenter ved NTNU sitt livs funn. På 180 meters dyp i Vikhammer, litt utenfor Trondheim, kom de over et britisk bombefly, skriver NRK.

– Vi har funnet vraket av et Halifax bombefly fra 2. verdenskrig. Flyet var mest sannsynlig på bombetokt mot Tirpitz i 1942, men ble skutt ned i forsøket, sier Martin Ludvigsen, professor ved NTNU, på vegne av studentene.

Studentene har planlagt operasjonene i lang tid, og har planlagt søkemønster og bruk av forskjellige utstyr.

– Det var stor jubel om bord da vi fant flyet. Ni av ti operasjoner er mislykket, så det var veldig gøy at vi fant det.

UNIVERSITAS FOR 25 ÅR SIDEN

Han forsker i nazister

— Det blir bråk av å skrive om krigen. Dette konstaterer Øystein Sørensen som er universitetstipendiat i historie ved Universitetet i Oslo, og kom ut med boka «Hitler eller Quisling» for to uker siden. Han har skrevet om krigen i Norge tre ganger og blitt møtt med sterk motstand fra patriotiske nordmenn hver gang.

Boka «Hitler eller Quisling» handler om Nasjonal Samling i Norge under krigen. Det provoserende ved boka er at den fremstiller et tydelig syn på nazister. Mange nordmenn mener.

Universitas nr. 15, 1989

UNIVERSITAS FOR 50 ÅR SIDEN

«Nitjoff» var i forrige nummer bekymret over at toilett-kunstkattene i velferdsbygget bare skulle være tilgjengelig for de mannlige studenter. Vi kan etter nærmere befarung berolige ham med at hans lille kunsthistoriske oversikt har virket meget inspirerende også på den andre siden av veggene. Snart er vel tiden inne for å arrangere en konkurranse mellom de to forskjellige studentgrupper, eller i det minste utgi en rapport vedgående studentenes dypere sjelelige forestillingsliv fordelt på de to kjønn. En meget interessant forskningsoppgave venter. Materialet er i hvert fall tilgjengelig.

Universitas nr. 5, 1964

Adobes nye programvare registrerer data om hva du leser og når du leser det. - Problematisk, mener Datatilsynet.

Personvern

tekst Magnus Newth
foto Dorte Karlsen

Den nye utgaven av programvaren Adobe digital reader loggfører informasjon om brukerens lesevaner, inkludert hva som blir lest – når og hvor lenge (se faktaboks).

Programvaren kreves for å få tilgang til en av Universitetsbibliotekets (UB) e-bok-samlinger med tusenvis av bøker innen alt fra humaniora og statsvitenskap til medisin, dersom man befinner seg

utenfor Universitetets nettverk eller vil skrive ut mer enn én side.

– Vi er på mange ulike plattformen og forholdet oss til mange eksterne leverandører. Det er stadig vanskeligere å garantere brukerne konfidensiell behandling utenfor våre systemer, sier Håvard Kolle Riis, leder for UBs digitale tjenester.

Stadig vanskeligere

Han sikter til UBs service-erklæring som garanterer studentene konfidensiell behandling.

– Dette løftet blir stadig van-

skeligere å overholde. Kanskje vi ikke har gjort en god nok jobb med dette så langt, men det er noe vi er veldig opptatt av, sier han.

Riis forteller det finnes få alternativer.

– Vi kan velge å kjøpe bøker fra selskaper som ikke stiller slike krav, men da vil brukerne reagere, sier Riis.

Sikkerhetsglipp

Oppdateringen som kom i september hadde, i tillegg til registreringen av lesevanene, et alvorlig sikkerhetshull. Informasjonen

s lesevaner

Adobe hentet inn ble i over én måned sendt til deres servere ukryptert. Det gjorde det svært enkelt for utenforstående og fange opp personlig informasjon om lesestoff og lesevaner.

– Det helt konkrete problemet med å sende data i klartekst var en feil fra Adobes side. Det skal være rettet nå. Likevel fortsetter de å la- gre informasjon om brukerne våre og det er ikke bra, sier Riis.

Bør vurdere andre løsninger

Kommunikasjonsdirektør i Data- tilsynet, Ove Skåra, mener regis- treringen er problematisk.

– Det er et viktig prinsipp at man skal kunne tilegne seg kunn- skap på biblioteker uten at noen får vite hva det er man leser, uan-

«Det er stadig vanskeligere å garan- tere brukerne konfidensiell behandling utenfor våre systemer»

Håvard Kolle Riis, leder for UBs digitale tjenester

sett hva informasjonen skal bru- kes til, sier han.

Skåra forteller at nye e-bokløs- ninger gir andre personvernutfor- dringer enn tidligere.

– Skal man benytte visse tekno- logier, følger det med en del rettig- hetsbeskyttelse. Det er fint at Ado- be har rettet opp sikkerhetshullet, selv om det ikke skulle vært der i første omgang. Vi har tillit til at UB

håndterer de øvrige personverns- utfordringene, men de bør vurdere alternative e-bokleverandører eller formater, sier Skåra.

Hemmelighetsfulle

Adobe har holdt kortene tett til brystet. Det var lenge uklart hva dataene de samler inn blir brukt til.

Da Universitas snakket med Riis, fortalte han at selskapet ikke

ville ut med hensikten bak inn- samlingen. I utenlandsk media har det vært spekulert i hvorvidt dataene kunne bli solgt til forlag eller andre kommersielle aktører

Adobes nordiske pressekontakt, Jes Schyum, avkrefter imidlertid at dataene brukes kommersielt, ver- ken av Adobe selv, eller av andre.

– Alle opplysninger innsamlet fra brukeren er til formål som li- sensvalidering og for å gjøre det lettere å ivareta forskjellige lisens- modeller til utgivere og distribu- tører, sier han.

Kinkig løsning

I siste instans er det brukeren som laster ned programvaren, som sit- ter med ansvaret, påpeker Skåra i Datatilsynet. Likevel tilhører det unntaket at folk leser vilkårene

Tar personvern på alvor:
Håvard Kolle Riis, leder for Universitetsbibliotekets digitale tjenester er bekymret for personvernutfordringene knyttet til e-bøker, og tror problemene vil øke i omfang fremover.

Adobe Digital Editions

- Program for å lese og sortere e-bøker.
- Kreves for å få tilgang til UBs e-bok-pakke EBSCOhost utenfor UiOs nettverk og dersom man vil skrive ut mer enn én side.
- Kom i ny versjon i septem- ber, og har siden den gang logget en rekke brukerdata. Fram til siste oppdate- ring ble disse dataene sendt ukryptert.
- Adobe har utbedret dette, og svarer at dataene de henter inn kun brukes til å håndheve rettigheter og beskytte lisensbelagt materiale.

når de installerer ny programvare.

– Vi har observert at aktører i lignende situasjoner har gått ty- delig ut og informert om hva det innebærer å bruke Adobe digital reader. UB vil ha alt å vinne på å være tilsvarende tydelig overfor sine brukere, sier Skåra.

Riis ved UB oppfordrer stu- dentene til å lese e-bøkene online via UiO sitt nett, siden bruken da ikke logges.

– Vi har en jobb å gjøre når det kommer til å informere brukerne våre om hva de godtar når de går utenfor våre systemer, sier Riis.

Utfordringen er å formidle det- te på en måte brukerne får med seg, forteller han.

Presses på plattformer

Riis sier at UB vil ta kontakt med e-bokleverandørene for å kartleg- ge hvilke alternativer som finnes, men legger til at UB har liten tyng- de i internasjonale forhandlinger.

Han viser til at faglige hensyn som regel trumfer det meste.

– På den andre siden blir bru- kerne indirekte presset til å bruke plattformer som lagrer data på en uheldig måte. En del av disse bø- kene får man ikke andre steder, samtidig som de etterspørres av studenter og forskere. Det er der- for vi kjøper dem inn, sier Riis

mgnewth@universitas.no

Trykket annonsø pressemelding

Ikke betalt: Redaktør Daniel Gauslaa i Inside understreker at avisen ikke tok seg betalt for trykke pressemeldingen til Brilleland.

– Det er viktig å kunne tøyne strikken litt av og til, sier Inside-redaktør Daniel Gauslaa.

Presseetikk

tekst Ingri Bergo og Eirik Omvik
foto Hans Dalane Hval

«Bedre karakterer med godt syn». Det er tittelen på det som ved første øyekast ser ut som en vanlig forbrukersak i forrige utgave av studentavisen Inside.

Den eneste kilden i saken er imidlertid en pressemelding fra

Brilleland, til tross for at «redaksjonen» står oppført som forfatter. To sider før pressemeldingen har avisen trykket en annonse der Brilleland reklamerer for «studentpris» på brillene sine.

Lettvint

Carl-Erik Grimstad, hovedlærer i presseetikk på journalistikkutdanningen ved Norges Kreative Høgskole, mener praksisen er tvilsom.

– En avis med respekt for seg selv trykker ikke en slik pressemelding. Hvis det var en interessant sak, hvorfor bygget ikke redaksjonen den ut med flere kilder? Det blir lettvin og uetisk av en avis som ellers driver med seriøs og god journalistikk, sier han.

Grimstad mener god journalistikk dreier seg om at innholdet inngir troverdighet.

– Spørsmålet i denne saken er ikke om det faktisk har funnet sted en kopling mellom annonse og reklame, men om leserne kan få inntrykk av det.

Brilleland burde betalt

Presselæreren stiller spørsmålet ved pressemeldingen i det

«En avis med respekt for seg selv trykker ikke en slik pressemelding»

Carl-Erik Grimstad, Presseekspert

hele tatt er blitt bearbeidet redaksjonelt.

– Min mistanke om at det er en ukritisk gjengivelse, styrkes av at det er ikke er byline på saken, men at den er undertegnet «redaksjonen».

Grimstad mener pressemeldingen er et eksempel på «content marketing».

– Her har man tatt inn en artikkel som i og for seg Brilleland

burde betalt for å få inn. Det er for så vidt en interessant forbrukersak, hvis den ikke hadde vært knyttet direkte til Brilleland på denne måten.

Fikk ikke penger

Redaktør for Inside, Daniel Gauslaa, avviser at det er økonomiske grunner til at avisen valgte å trykke pressemeldingen.

– Det er viktig å understreke at

18 NYHETER

STUDENTAVISEN INSIDE
TIRSDAG 7. OKTOBER 2014

Bedre karakterer med godt syn

Mange er av oppfat-
telsen at synsprob-
lemer er noe du er
født med eller noe
som utvikler seg etter
fylte 40 år. Dette er
absolutt ikke tilfellet.
Synsproblemer kan
oppstå i alle aldre og
alle deler av livet - da
spesielt i studietiden,
skriver optiker Karin
Lund i en presse-
melding.

REDAKSJONEN
OSLO

«I tenårene vokser øy-
ets «lengde», noe
som ofte forårsaker
nærsynthet. Det vil bli vans-
keligere å fokusere på hva
som står på tavlen, noe som
pleier å være det første frem-
tredende hintet om at synet er
i endring. Når det kommer til
ytte påvirkninger, viser flere
studier at mye nærabbeid også
kan medvirke til nærsynthet
og øking av synsstyrkene, og
at utendørsaktiviteter kan

land i pressemeldingen.

Lesing er en stressfaktor
Hun skriver videre at lesing
og nærabbeid er en sterk
stressfaktor for øyet.

- Vi er ikke «laget» for å ha
blikket fokusert på kort av-
stand så mange timer som
et studie eller jobb foran PC
påtvinger oss til. Dette sliter
på synsfunksjonen, og kan
for mange resultere i at man
blir sliten, får hodepine, sli-
ter med å konsentrere seg
om innholdet og ikke får med
seg hva man leser.

Symptomer

Hun skriver at når man skal
se et objekt på nært hold må
man nemlig bruke de indre
øyemuskulene for å fokusere
på bildet, samt at man må
bruke de ytre øyemuskulene
for å dreie øynene sammen.
Dette er en tung øvelse for
øynene i lengden, og synet
blir rett og slett for statisk
når man sitter lenge med
kort arbeidsavstand, skriver
hun i pressemeldingen, og
legger til:

Har man samsynsproble-
mer kan man også slite med
at bokstavene «hopper», lin-
jeskift blir vanskelig og man
leser den samme linjen flere
ganger. Lesingen blir rett og
slett ineffektiv, lesehastighe-
ten går ned og man bruker

EKSAMEN: Dårlig syn
fører til ineffektiv lesing
og svakere eksamenre-
sultater. Foto: Amanda
Borch Pacheco

vanlige symptomer:

- Hodepine
- Tretthet i øynene
- Spenninger i nakkemuskulaturen
- Konsentrasjonsvansker
- Dobbeltsyn
- Bokstavene hopper

■ Man blir fort sliten og søv-
nig av å lese

Slik kan du minske plagene
Lund har flere tips til hvor-
dan man kan minske plage-
ne:

- Ta hyppige pauser og se ut

- Holde boken på litt lengre
avstand - ikke sitt med boken
helt opp i ansiktet
- Øke skriftstørrelsen og
skyv PC-en lenger unna
- Blending og skinn fra vin-
duer når man jobber på PC
kan skape ubehag. Sørg der-

Forrige utgave av Inside, hvor de publiserte en pressemelding fra en av annonsørene.

vi ikke har fått penger for presse-
meldingen til Brilleland. Dersom
den ikke hadde vært relevant for
vår målgruppe, ville vi ikke tryk-
ket den, sier han.

Ifølge redaktør Gauslaa tilbød
Brilleland først å kjøpe annonse-
plass mot at Inside trykket pres-
semeldingen.

- Vi tenkte lenge på om vi skul-
le trykke pressemeldingen eller
ikke, men sa nei. Da vi fikk den,
valgte vi likevel å trykke den fordi
den var så relevant for studenter.
Det er helt uavhengig av annon-
sen, sier han.

Brilleland aviser at det var slik
det foregikk.

- Annonsen og pressemeldin-
gen hang ikke sammen til å be-
gynne med. Annonsen var allerede
bestilt da vi avtalte å publisere pres-
semeldingen, sier Maria Worre,
markedskoordinator i Brilleland.

- Men vi forskjov annonsen til
samme utgave som pressemeldin-
gen.

- Kan være problematisk

Inside-redaktør Gauslaa ser at
valget kan være problematisk

presseetisk sett.

- Men vi må gjøre en del for å
holde oss på beina. Inside er en
avis som kun har annonseinntek-
ter. Sett i lys av den vanskelige si-
tuasjonen, må man kunne tøye de
presseetiske retningslinjene litt,
sier han.

- Bylinen for pressemeldingen er
«redaksjonen». Hvorfor markerte
dere det ikke «annonse» i stedet?

- Fordi pressemeldinger ikke er
kjøpt og betalt. Det er en redaksjo-
nell avgjørelse.

- Kommer dere til å endre prak-
sis?

- Det er ikke noe vi vil fortsette
med. Vi ser at det kan være etisk
tvilsomt. Men vi ser også at det
kan være viktig å tøye strikken litt
av og til.

i.g.bergo@universitas.no

Lions Club Oslo / Berg

BOKMARKED

1. – 9. nov. 2014

Vestre aker skole.
Ullevålsalléen 37, v/Ullevål skole

Lør. 10–18, søn. 13–18,
man-fre 17–20

Vil du gi oss bøker.
Ring: 988 31 809
ELLER 988 32 061.

Inntektene fra Bokmarkedet
går uavkortet til hjelpetiltak
i nærmiljøet, nasjonalt
og internasjonalt.
www.lions.no

UKAS STUDENT

tekst Eirik Billingsø Elvevold
foto Aleksander Myklebust

■ **HVEM:** Silje Mathea Nygård

■ **VERV:** Leder av studentrådet ved Det teologiske menighets-
fakultetet (MF)

MISTER ERFARING: Silje Mathea går sjette året på profesjons-
studiet i teologi. Hun kaller regjeringens forslag om å innføre
skolepenger for utenlandske studenter «bedritent».

Festpresten

Studentleder Silje Mathea Nygård mener
Menighetsfakultetet er mindre konservativt
enn det folk tror.

Silje Mathea Nygård har vært
leder av studentrådet ved Det
teologiske menighetsfakulte-
tet (MF) siden januar. Hun går
sjette året på profesjonsstudiet
i teologi.

- Hvordan vil du beskrive kultu-
ren på Det teologiske menighetsfa-
kultetet?

- Mangfoldig og åpen. Stu-
dentene er ivrige og engasjerte,
i både undervisning og student-
demokrati. I tillegg er det mange
flotte lærere og professorer.

- Ifølge studiebarometer-under-
søkelsen topper MF lista over ste-
der der studentene trives aller best.
Hva er grunnen?

- Jeg tror det er fordi MF er
et lite studiested der man lett
blir kjent med
folk. Mange
studenter er
aktive også
utenfor MF, så
man skaper seg
lett et nettverk.
Studentene blir
tatt godt imot,
og de blir hørt
av andre stu-
denter og fore-
lesere. De kan
stille dumme
spørsmål, men
likevel bli tatt
på alvor.

- Hva synes du om at uten-
landsstudenter kanskje må betale
skolepenger for å gå på MF?

- Det er synd. Jeg vet ikke
helt hvordan jeg skal si det på
en fin måte. Det er et bedritent
forslag av regjeringen. Interna-
sjonale studenter, særlig de som
kommer utenfor Europa, bidrar
med annen kunnskap og forstå-
else enn vi som sitter trygt og
godt her i Norge. De tar med

den erfaringen inn i undervis-
ningen og i sosiale *happenings*
også.

- Hvilke andre kampsaker har
du?

- Jeg vil ha høyere studi-
estøtte til alle studenter. Så er
det mange småsaker, som for
eksempel: «Nå må vi få semes-
terfesten til å bli dritbra». Vi må
få studenter til å møte opp og
engasjere seg.

- Hva mener du er den største
forskjellen på MF og Det teologiske
fakultet (TF)?

- Den vanlige oppfatningen
om at TF er mer liberalt enn MF,
stemmer ikke. Mange tror at alle
de konservative går på MF. Men
MF som institusjon har ikke tatt

ett standpunkt
i trosspørsmål,
og det er veldig
mange liberale
her også. På
TF føler jeg at
det er ett syns-
punkt som gjel-
der. De er mer
uttalt liberale.

- Universitas
skrev tidligere i
år at presteut-
danninga sliter
med rekrutterin-
ga. Hvorfor tror
du det er så få ungdom i dag som
har lyst å bli prest?

- Vi snakker mye om religion i
Norge, men det er bare negativt.
Det skrives så mye negativt om
islam og kristendom. Det er pre-
stemangel, og det kommer det til
å være i fremtiden også. De som
jobber med ungdom må presen-
tere muligheten til å bli prest, og
at det er mulig å ha en fin jobb i
Den norske kirke.

universitas@universitas.no

Formann in spe: Andreas Thomassen Slørdahl har ingen motstandere i det kommende DNS-valget

Stiller til valg alene

Formann-kandidat Andreas Slørdahl åpner for å flytte Det norske studentersamfund ut av Chateau Neuf.

DNS-valg

tekst Kristina Holt
foto Hans Dalane-Hval

– Det er synd at ikke flere tar sjansen når muligheten byr seg, sier Andreas Thomassen Slørdahl.

Han er den eneste kandidaten som stiller til valg som formann av Det Norske Studentersamfund (DNS) for det kommende året.

Slørdahl har allerede, som medlem, sendt inn et forslag om å danne en arbeidsgruppe som kan se på mulighetene for å flytte ut av Chateau Neuf.

– Jeg synes det er en god idé. Planen fra 90-tallet, om å gjøre Chateau Neuf om til et kulturhus, har åpenbart ikke lyktes, sier han.

Hard konkurranse

Slørdahl viser til at Chateau Neuf ikke bare konkurrerer med det øvrige kulturtilbudet i Oslo, men også de intime kjellerpubene på de ulike lærerstedene på Blindern.

– Dette er både en velsignelse og en forbannelse, sier han.

Mange tidligere DNS-lederne er blitt kritisert for ikke å drifte studenthuset godt nok, og for ikke å ha en klar og tydelig nok visjon, påpeker Slørdahl, som på sin side har planene klare.

– Den store fremtidige visjonen handler om å styrke studenthuset administrativt. Vi har laget et dokument med planer som er både struktur- og prosessorientert, sier han.

Slørdahl ønsker å fortsette med

å tilrettelegge for foreningene som arrangerer sosialfaglige og politiske kulturtilbud ved studenthuset.

– Det er foreningene som skaper kulturen på Chateau Neuf, sier han og påpeker at hovedstyrets oppgave blir å være et organ for koordinering.

Ansvarsfordeling

Slørdahl mener den viktigste grunnen for å danne en egen ar-

beidsgruppe til spørsmålet om flytting er å holde de to administrasjonene separate.

– Hovedstyret skal fokusere på driften av DNS, og arbeidsgruppa vil ta seg av planleggingen og utredningen av en eventuell flytting.

Slørdahl mener DNS har hatt mye uflaks i løpet av sin 40 år lange historie

– Denne uflaksen kan knyttes til tidligere dårlige valg og dårlig plassering. I fadderuken er det mange faddere som ikke tar med seg fadderbarna dit. På den måten får ikke de nye studentene noe forhold til plassen, mener han.

I tillegg til Slørdahl som stiller til valg som formann, stiller Fanny Brandvol Hohle som viseformann. Nåværende styrformann Martin Tveten stiller som økonomiansvarlig. Alle tre har lenge vært aktive i DNS.

universitas@universitas.no

« Planen fra 90-tallet, om å gjøre Chateau Neuf om til et kulturhus, har åpenbart ikke lyktes »

Andreas Thomassen Slørdahl,
kandidat til formandstillingen i DNS.

Se KOMMENTAREN side 2 og 3

Fakta om Chateau Neuf og DNS

■ «Det Norske Studentersamfund (DNS) er stiftet med det formål ved vitenskapelige sysler og underholdende beskjeftigelse å utbre åndsdannelse og broderånd blant sine medlemmer. Det søker å være et samlingssted for studenter og eldre akademikere til ivaretagelse av felles interesser ved fritt ordskifte og praktiske tiltak.» *Definisjon hentet fra studentersamfundet.no.*

■ Medlemmer: ca. 3500

■ Chateau Neuf: 9000 kvadratmeter spredd over 9 etasjer. Kan huse opptil 3000 gjester. Huset er eid av Universitetet i Oslo, men disponeres av Det Norske Studentersamfund (DNS).

kilde: www.studentersamfundet.no

NORSKKRAV LAGT PÅ IS: Stopper prøveprosjekt

Står på sitt: Prorektor Ragnhild H. Hennum ved Universitetet i Oslo mener en forsøksordning må innføres nasjonalt og koordinert, til tross for at arbeidet med å bedre norskferdigheter ved helsefagene vil ta lenger tid. Her er hun under fremleggelsen av Shot-undersøkelsen.

UiO-ledelsen sier nei til forsøksordning med strengere norskkrav ved helsefagene. – Vi savner en sterkere begrunnelse, sier dekan Solveig Kristensen.

Opptakskrav

tekst Sigurd Oland Nedreliid
foto Hans Dalane-Hval (arkivfoto)

Dekanene ved alle helsefagene ved Universitetet i Oslo (UiO) samlet seg rundt en forsøksordning om å bedre norskferdighetene til studentene. Planen var å innføre krav til karakteren 4 fra norskfaget i videregående i en treårsperiode.

Forslaget er nå avvist av ledelsen ved UiO.

Skuffet: – Vi er overrasket over å få avslag, sier dekan Solveig Kristensen ved Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet. Hun frykter dramatiske konsekvenser for pasientsikkerheten.

– Problemstillingen bør løftes for videre diskusjon i de nasjonale fagrådene, slik at tiltak kan gjøres koordinert og nasjonalt, sier prorektor Ragnhild Helene Hennum.

For dårlig begrunnelse

Dekan Solveig Kristensen ved Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet (MatNat) sier hun er skuffet og overrasket. Hun etterlyser en sterkere begrunnelse for avslaget.

– Avslaget er ubegrunnet slik vi opplever det. Vi forstår at det er avveininger for og imot ved en slik prøveordning. Også vi mener det er ønskelig med nasjonal koordinering, men det å jobbe nasjonalt tar lenger tid.

Etterlyser handlekraft

Kristensen mener problemet med manglende norskferdigheter må tas på alvor.

– Hvis dette får konsekvenser, kan det bli dramatisk for enkelt-pasientene som rammes. Vi har sett en utvikling over en lang periode med dårlige norskkunnskaper på alle helsefagene. Vi sa fra på et tidspunkt da det ble naturlig å løfte problemet.

Kristensen mener nå at arbeidet vil forskyves i tid fordi helsefagene må gå en ekstra runde i

diskusjon med Kunnskapsdepartementet.

– Det er behov for å iverksette tiltak nå fordi det alltid vil ta litt tid etter at tiltak innføres til virkningen merkes. Vi sa ifra da vi nådde et punkt hvor vi ønsket å løfte problemet, uttaler Kristensen.

Forslaget om prøveordningen kom etter klare tilbakemeldinger fra de fagansatte om at norsken kan være så dårlig at det går ut over kommunikasjonen med pasienter og nivået på eksamen.

Andre tiltak i det blå

I avslagsnotatet signert rektor Ole Petter Ottersen og universitetsdirektør Gunn-Elin Aa. Bjørneboe kan man lese at «Det anbefales at helsefagene vurderer mulige tiltak for å styrke studentenes norskkunnskaper».

– Vi er enige i at dette er et viktig spørsmål som må behandles, men det angår alle landets helsefagutdanninger. Dette bør derfor diskuteres og løses nasjonalt sier prorektor Hennum på vegne av ledelsen.

MatNat-dekanen er i villrede om hvilke tiltak det siktes til.

– Vi har ikke så mange muligheter til å utføre tiltak, og vi vet ikke hvilke tiltak som vil virke. Vi kan ikke drive norskopplæring. Jeg vet rett og slett ikke hvilke tiltak ledelsen tenker på, og vi har ikke vært i dialog om det.

Nå varsler Kristensen at de vil videreføre arbeidet nasjonalt i den retningen rektoratet ønsker.

universitas@universitas.no

Utsetter valg på ubestemt tid

Studentforeningen ved Handelshøyskolen BI har ennå ikke fått klarhet i ryktene om pengespill i forkant av årets generalforsamling.

Studentpolitikk

tekst Petter Fløttum og Eirik Omvik

Rykter om pengespill satte en stopper for den årlige generalforsamlingen til Studentforeningen ved Handelshøyskolen BI (SBIO) forrige uke. Etter planen skulle det velges ny ledelse og nye representanter til blant annet Velferds-tinget i Oslo og Akershus (VT) og Norsk studentorganisasjon.

– Styret har fått informasjon om at det kan ha foregått pengespill på utfallet av sentrale verv i studentforeningen. Jeg har ikke konkret informasjon om hva slags pengespill det kan være snakk om, sier styreleder Thomas Skovli.

For tiden undersøker styret i SBIO ryktene ved å gjennomføre samtaler med alle kandidatene, i samarbeid med kontrollkomiteen.

Skovli forteller at styret nå er opptatt av å sikre at generalforsamlingen blir holdt på en ryddig og demokratisk måte.

Skal komme til bunns

Styremedlem Per Olav Myhre er usikker på hvor lang tid arbeidet vil ta.

– Vi kommer ikke til å bestemme oss for ny dato for generalforsamling før vi har gjennomført prosessen for å finne ut hva som

har skjedd, sier han.

– *Hvordan går dere fram i prosessen?*

– Jeg kan ikke si så mye mer enn det vi har skissert på våre nettsider. Vårt eneste fokus er å gjøre dette på en ryddig måte.

– *Er det uheldig for BI sitt om-dømme at slike rykter oppstår?*

– Jeg vil ikke spekulere i det. Vi baserer oss på de ryktene som har kommet, og tenker ikke på så mye annet enn å komme til bunns i hva som har skjedd.

Svært alvorlig

VT er en av organisasjonene som skulle fått nye representanter valgt inn fra SBIO. Leder av VT og tidligere politikk- og samarbeids-ansvarlig i SBIO, Kaia Marie Rosseland synes studentforeningene gjør helt rett i å utsette valget.

– Dette er så langt bare rykter, men SBIO-ledelsen gjør det riktige ved å ta tak i dette, sier hun.

Hvis det stemmer at noen har satt penger på hvem som blir valgt til de forskjellige vervene, vil det være svært alvorlig, mener Rosseland.

– Det er for det første ikke lov, og det er synd hvis man skal begynne sånn i valg av verv, sier hun.

universitas@universitas.no

UiO • Sosialantropologisk institutt
Det samfunnsvitenskapelige fakultet

ÅPEN FORELESNING

Onsdag 5. november kl. 19.00
Litteraturhuset, Amalie Skram

Forget about the forests, focus on the people: Understanding the Ebola epidemic in Upper West Africa

Paul Richards er en av verdens fremste eksperter på Sierra Leone. I november kommer antropologen til Norge for å snakke om ebola-epidemien.

Velkommen!

www.sv.uio.no

Foto: European Commission DG ECHO/Creative Commons

Side om side: – Prinsippet om gratis utdanning står sterkt i norsk utdanningspolitikk, sier Iselin Nybø. Sammen med Anders Tyvand ønsker hun å stanse innføringen av skolepenger.

STØTTEPARTIER I OMKAMP OM SKOLEPENGER:

Forventer tøffe forhandlinger

Regjeringens to støttepartier ønsker å stoppe skolepenger, men tør ikke love noe i forkant av budsjettforhandlingene.

Skolepenger

tekst Julie Kalager
foto Aleksander Myklebust

– Gratisprinsippet er veldig viktig for oss. Dette vil bli en prioritert sak, men forhandlingene kommer til å bli tøffe, sier Iselin Nybø, utdanningspolitisk talskvinne for Venstre.

I likhet med utdanningspolitisk talsmann for KrF, Anders Tyvand, forbereder hun seg i disse dager på budsjettforhandlingene som starter på mandag.

Tyvand mener selve utgangs-

punktet til regjeringen er feil.

– Det er urealistisk å hente inn 80,5 millioner kroner i bare skolepenger.

Han mener det kan bli vanskelig å dekke inn regjeringens kutt for utdanningsinstitusjoner som ikke har så mange internasjonale studenter.

Bred støtte, men ingen løfter

Verken KrF eller Venstre vil love å stoppe skolepengene, men påpeker at de har bred støtte.

– Under Finansdepartementets høring på mandag var det

ikke én eneste aktør som støttet regjeringen, sier Nybø.

KrFs Tyvand er usikker på om regjeringen har lagt inn forslaget om skolepenger for å skape politisk forhandlingsrom ved at skolepenger tar oppmerksomheten bort fra andre saker.

– Men hvis det er tilfellet, vil det være en lunken invitasjon til et godt samarbeid resten av perioden, sier han.

Vil bli dyrt

I Sverige falt søkere blant internasjonale studenter med 79 prosent da skolepenger ble innført. Nybø frykter det samme vil skje i Norge.

– Problemet er at andelen internasjonale studenter drastisk vil synke, slik vi så i Sverige. Det kommer til å bli dyrt for dem, sier hun.

Nybø viser til at det kan koste de internasjonale studentene litt under 100.000 kroner i året, ifølge Norsk studentorganisasjons beregning.

Færre studenter

Også Tyvand frykter at studenttallet vil bli lavere og at dette kommer til å få negative konsekvenser for forskning og utdanning i Norge.

– Internasjonalisering i utdanningssektoren er viktig og verdifullt for norske høyskoler og universiteter. Dersom studenttallet faller, vil skolepengene for de gjenværende studentene bli desto høyere, sier han.

Frykter smitteeffekt

Solberg-regjeringen ønsket i fjor å utrede muligheten for

innføring av skolepenger.

Den gang sa Bjørn Haugstad (H) at de var usikre på om gratis utdanning bidro til internasjonalisering på en god måte. Forslaget ble imidlertid nedstemt.

– Det er synd vi må ta en omkamp nå, sier Anders Tyvand.

Nybø frykter at det på sikt vil bli innført skolepenger, også for norske studenter.

– I flere europeiske land har det blitt innført skolepenger for alle etter man krevde dette av internasjonale studenter, sier hun.

Også KrF ser dette som en risiko.

– Vi frykter at innføringen av skolepenger for internasjonale studenter på sikt vil føre til innføring av skolepenger for også norske studenter, sier Tyvand.

universitas@universitas.no

Trekker seg som nestleder

Morten Grinna Normann går av fra nestledervervet i Velferdstinget i Oslo og Akershus på grunn av manglende motivasjon.

Studentpolitikk

tekst Nora Gaupseth
foto Dorthe Karlsen

To måneder før nytt valg trekker Morten Grinna Normann seg fra sitt verv som nestleder i Velferdstinget i Oslo og Akershus (VT) med umiddelbar virkning. Normann oppgir mangel på motivasjon som årsak for avgjørelsen.

– Alle møter på hindre i løpet av perioden sin. Men dette er ikke et lite hinder. Da føles det galt å stå i et verv jeg ikke klarer å oppfylle godt nok, sier Normann.

Vil ikke heve lønn

Normann mener lønnen som finansieres via studentenes semesteravgift, er noe av grunnen til at han ikke ønsker å bli sittende fram til valget i desember.

– Dersom jeg ikke er så god nestleder som jeg burde være er det ikke riktig å ta ut lønn av studentenes penger, sier Normann.

Normann legger til at de viktigste arbeidsoppgavene til arbeidsutvalget er gjennomført. Det er ikke noen tvil om at de vil klare å gjennomføre resten av perioden, mener han.

– Om de skulle trenge det, har jeg fortsatt lyst til å være tilgjengelig til å svare på spørsmål eller annet de måtte trenge hjelp med.

Får støtte

Leder i VT, Kaia Marie Rosseland, støtter Normanns avgjørelse om å fratre vervet med umiddelbar virkning.

– Dersom noen ikke ønsker å bli værende på grunn av motivasjonsmangel, er det lov å trekke seg, sier hun.

Tidligere informasjonssjef i Arbeidsutvalget, Viktor Emanuel Johansson, tar over roret som nestleder fram til nytt styre velges i desember. Det ble bestemt på et internt valg.

– Først og fremst er det jo synd at han fratrer sin stilling. Nor-

Tilbake: Normann blir nå å se tilbake på lesesalen på SV etter å ha fratrådt nestledervervet i Arbeidsutvalget.

mann har gjort en svært god jobb som nestleder. Når det er sagt, er det veldig flott å få den tilliten det innebærer å bli valgt til nestleder, sier han.

Dersom én fjerdedel av VTs medlemmer ønsker et mer formelt valg av ny nestleder, kan det kreves ekstraordinært møte. Ifølge Rosseland har ikke Arbeidsutvalget mottatt noe krav om dette, og vil derfor fortsette arbeidet som planlagt ut året.

universitas@universitas.no

ARKIVFOTO: ENA KRESO

Oppdaget radioaktiv UiO-vekt

UiO sendte radioaktiv vekt til svensk gjenvinningsstasjon.

Radioaktivt avfall

tekst Petter Brønstad

Den svenske metallgjenvinningsstasjonen Stena Recycling AB fikk ved en glipp tilsendt en radioaktiv vekt. Ved nærmere undersøkelser viste det seg at vekten var merket «Ernæringsinstituttet. Universitetet i Oslo, Blindern Oslo 3».

Vekten det er snakk om er en 40 år gammel høypresisjonsvekt. Senioringeniør Elin Agathe Hult ved Enhet for HMS på UiO sier vekten ikke var merket etter gjeldende bestemmelser.

– På 60-tallet merket de ikke sånt. Men det er en svært liten forekomst av radioaktivitet i vekten, så det er en liten sak. Det er imidlertid viktig at dette håndteres riktig, og det er noe vi tar svært seriøst, sier Hult.

Vekten havnet hos Stena Recycling etter å ha blitt hentet som elektrisk og elektronisk avfall, såkalt EE-avfall.

Bilder fra svenske strålevernsmyndigheter viser at vekten ikke har noen form for merking som avslører at den inneholder radioaktive kilder.

Presseansvarlig i Jörgen Andersson, Stena Recycling AB, som gjorde funnet, sier det er opprettet en hendelsesrapport i tråd med regelverket og at norske myndigheter er blitt kontaktet.

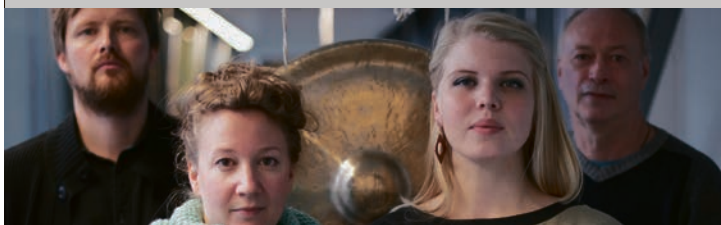
– Vi kunne spore avsenderen tilbake til Oslo. Strålingen som er målt er omtrent på nivå med to brannvarslere, og funnet er således ikke alvorlig. Men siden avfallet er sendt til oss uten korrekt merking, må vi ifølge regelverket returnere det til avsenderen sier han.

Det er Stena Technoworld Frogner, Norge, som er identifisert som avsender. Eierskapet er etter dialog med Universitetet i Oslo (UiO) identifisert til å ligge hos dem.

Hult ved UiO opplyser at vekten nå er tilbake i Oslo, og blir tatt hånd om etter gjeldende bestemmelser.

universitas@universitas.no

R:A:W - RECOGNITION ALERT WINDOW

Yügen & meditasjonskonsert: Oddrun Lilja Jonsdottir (gitar) / Ole Morten Vågan (bass) / Bjørn Løken (gonger) / Rebekka Sæter (meditasjon)

Rå, ufiltrert ny musikk. Du hørte dem først!

nmmh.no/arrangementer

Fredag 31. oktober kl. 18.00,
Norges musikkhøgskole
Bill: Studenter gratis/100/50
Baren er åpen.

debattredaktør: **Anders Sondrup**
debatt@universitas.no 971 08 086

Frist: **søndag klokka 17**

Legg ved portrettfoto. Redaksjonen forbeholder seg retten til å forkorte innleggene.

IDÉ OG DEBATT

NETTDEBATT Si din mening på universitas.no

Tverrfaglige kjønnsstudier

«Så fint! Da skjønner vi alle hvor pengene vi putter inn i SiO går. Det gir endelig mening hvorfor kaffen, maten, husleien ++ er så dyr i SiO. **Student UiO**

«Fjern hele semesteravgiften! **Noname**

«Interessant at de to mannlige samskipnadsdirektørene i Bergen og Trondheim tjener såpass mye mer enn kvinnen som styrer landets største studentsamskipnad? **Mann**

«Damer krafser ikke til seg penger – de har bare en tiendedel så mye testosterone som menn. **avsender**

«Alle sjefer krafser til seg penger, og det er trangt om saligheten i offentlige utdanningsinstitusjoner, der de fleste ledere er kvinner.

«Det har ingen ting med testos-

teron, det er de spisse albuers lov. **Noname**

«Anyhow, if you look at what scientifically established facts (as opposed to myths or folk wisdom like "everyone knows, that testosterone makes aggressive" or the kind of surrogate «science» that newspapers feed us with) the situation is far less clear. Little is known about testosterone, except that it's a mainly male hormone: **badbadtestosterone**

«Vi har en kvinnelig direktør som anstrenger seg snakke med dyp røst. Muligens hun tror det uttrykker myndighet? Har fundert litt på det... **Noname**

«At studentene tvinges til å betale penger til en organisasjon som gir kontorsjefen årslønn på 3 millioner kan ikke kalles annet enn korrupsjon. **Nei**

Hentet fra debatten til nyhetssaken «Dette tjener akademikertoppene»

«Vi har en kvinnelig direktør som anstrenger seg snakke med dyp røst. Muligens hun tror det uttrykker myndighet? Har fundert litt på det...»

Noname

TWITTER studentnyheter på 140 tegn

@AndreaOthilie Enda en undersøkelse viser at tesen om mastersyken ikke stemmer- i Universitas.

24. okt

Eksibisjonistisk ekspert

@lonehne Rykter om pengespill stanser viktige BI-valg.

23. okt

DN «talent»

@eidsvag Morsom anmeldelse, jeg levnes dog en sjanse: @Universitas_no: «Klassisk Bjørn @eidsvag»

23. okt

Et flik av håp fra Elvevold

@ashshi #Studentleder Marianne Andenæs mener det ikke bør være opp til #instituttene ved #UiO å forby #niqab.

23. okt

#OK

@BengtAndersen Pinlig. Umulig for en «akademiker» «å gjøre en feil som dette i god tro». Plagierte egne kollegaer – Universitas

22. okt

Glemte fotnotehenvisning

@krohntraaseth @Civita_ Malala ventet til etter fysikktimen om å kommentere fredspris. Norsk student forklarer stryk% m«fint vær i våres»

25. okt

Fin vær i høst også

@UngStudentliv Om du holder en Bjørknes-student inntill øret så kan du høre et svakt sus av «Lættis» og «Pappa saksøker deg!»

24. okt

Den nye korallen

Skolepenger for utenlandske studenter er riktig

Skolepenger

Atle Simonsen, formann
Fremskrittspartiets Ungdom (FpU)

HFrP-regjeringen ønsker å endre ordningen for skolepenger for studenter utenfor EØS-området. Mens kritikere kritiserer på akkord for regjeringens prioriteringer, er det få som ser konsekvensen av dagens ordning; Vi har ingen garanti for at studenter fra andre land tar seg jobb i Norge når de er ferdig utdannet, 4 av 10 drar rett hjem etter endt studie.

Vi kan ikke sponse utdanning for hele verden. I dag har Universitetet i Stavanger flere søkere fra utlandet, enn fra Norge. Ikke fordi de er et av verdens beste universiteter, men fordi det er gratis. Institusjonene bruker store ressurser på å vurdere og lese søknader for å luke ut grunnløse søkere. UiS har over 5000 søkere til 350 plasser. NTNU på sin side mottok 11000 søknader i 2010 fra internasjonale studenter, og hele 7000 av disse søknadene ble ikke behandlet fordi de var mangelfulle. Det er svært ressurskrevende å behandle slike søknader, dette er penger som kunne blitt brukt på bedre studiekvalitet.

Universitetene skal selv få bestemme hvor mye utenlandske studenter skal betale. En internasjonal student koster i dag 7 000 kr mer enn andre studenter, kanskje dette vil være naturlig å be om at noe av dette finansieres av den enkelte selv? BI i Nydalen har 1100 internasjonale studenter som tilsvarer ca. 10 % av studentene og på BI har de skolepenger for alle, det har ikke skremt bort internasjonale studenter. Delbetaling av studiet er ikke det samme som å si nei til internasjonalisering.

Når norske studenter må betale for å studere i utlandet, da er det ikke stort annet enn rettferdig at andre lands studenter må betale litt her også.

«Vi har ingen garanti for at studenter fra andre land blir værende i Norge etter at de er ferdig utdannet»

Det er dessuten viktig å understreke at ikke alle studenter fra land utenfor EØS er fattige. USA er ett eksempel på et av de største landene i denne sammenhengen. Dessuten skal studenter som har rett til støtte fra lånekassa, studenter som omfattes av utvekslingsavtaler og kvotestudenter fremdeles unntas å betale skolepenger.

Når det er gratis å studere i Norge, skyldes dette at vi ønsker at folk skal ha høy utdanning, arbeide og betale skatt. Vi har ingen garanti for at studenter fra andre land blir værende i Norge etter at de er ferdig utdannet. Da er det riktig av regjeringen å prioritere.

Regjeringens politikk hindrer studenter å få barn under studietiden!

Studentøkonomi

Tove Welle Haugland,
sentralstyremedlem i KrFU og
statsvitenskapsstudent

Student og gravid? Kanskje ikke på langt nær, men hva gjør du om du skulle bli det under studiene, hvilke ordninger har vi for å kunne kombinere studier og barn?

Foreldrepenger, foreldrestipend og engangsstøtte. Alle i fare for å falle bort eller reduseres kraftig i regjeringens budsjettforslag. KrFU vil jobbe for å forhindre dette.

I statsbudsjettet er det lagt opp til en politikk som gjør at det vil bli svært trangt økonomisk å bli gravid i studieløpet. Og med den nye inntektskravet vil det heller ikke bli enkelt å få barn rett etter studietiden.

Vi i KrFU vet at bekymringen for den økonomiske situasjonen dersom man skulle bli gravid som ung er stor. Derfor har KrFU at engangsstøtten som

i dag utgjør 38 750 kroner per barn bør økes til 170 000 kroner. Dette tror vi vil bidra til å trygge den økonomiske situasjonen for unge gravide.

Da regjeringen la frem sitt forslag til statsbudsjett fikk vi bakoversveis, vel hadde vi forven-

tet lite, men hvor lite er det mulig å forvente? Regjeringen gav ingenting til sårbare familier, studenter som blir gravide eller lavinntektsfamilier. Engangsstøtten ble ikke foreslått økt slik det lå til grunn i samarbeidsavtalen fra i fjor. I stedet presterte de å foreslå en heving av inntektskravet til å få foreldrepenger fra 41 061 kroner til 88 370. Jeg har vært student i tre år, og jeg har enda igjen å møte mange heltidsstudenter med en årlig inntekt på sistnevnte beløp.

Hadde alle bare kunne planlagt når de ville bli gravide, kunne man si dette var en dugende modell? Nei ikke da heller, for det handler om å

kunne styre sitt eget liv, få barn akkurat når man ønsker å få barn. Regjeringens forslag er rent usosialt, det ivaretar ikke de som trenger det mest.

Regjeringen har helt tydelig lagt opp til en modell som gjør det nærmest umulig å få barn under studiene. Derfor vil en av KrFUs øverste prioriteringer i forhandlingene om statsbudsjettet være å sørge for å reversere forslaget om foreldrepenger og få skrudd

opp engangsstøtten. Som KrFU-leder Emil Andre Erstad sier: «vi skal henge på skuldrene til egen stortingsgruppe for å sikre bedre vilkår for både studentforeldre og andre foreldre enn det Høyre og FrP vil»

«Vi skal henge på skuldrene til egen stortingsgruppe for å sikre bedre vilkår for både studentforeldre og andre foreldre enn det Høyre og FrP vil»

ARKIVFOTO: NICOLAY WOLDSDAL

When in doubt, discriminate!

Tuition fees

Jana Aleksic, student at UiO

To be honest, one of the reasons why I came to Norway to study was the fact that I wouldn't have to pay for my studies any more than students from other countries. On the other hand, the main reason why I didn't go to Sweden was that, starting with 2011, all students who aren't from EU/EEA-countries had to pay for studies. If I remember correctly, the sum was around 10 thousand euros per year (or about 85000 NOK, according to Forex). As someone who took bachelor in Scandinavian languages and literature, with Swedish as the first language, it was rather logical for me to continue my studies in Sweden. But, as someone coming from Serbia, the amount of money I needed to pursue my plans was absolutely impossible to gather. So, I came to Norway. And I'm glad that I did.

But, it seems that the currents in the Norwegian society are changing. Last week I read about the government proposal to introduce «skolepenger», that is, to accept the law where, the same way as in Sweden, all students coming from non-EU/EEA countries would have

to pay for their studies. This proposal is explained by the financial situation and the lack of money for financing universities and colleges in Norway. Ok, fair enough, but let's see why this proposal is not good and why it will inevitably lead to institutional discrimination, of the sort passportism.

First thing's first – the argument that foreign students don't pay taxes and therefore don't contribute to the state budget can in some ways be understood. But on the other

«Since Scandinavian countries are famous for being the welfare-states and for their policies of taking care of the poor - is it maybe time then to update the Social Science-books?»

hand, many of us work part-time and pay taxes, so one can argue that in a couple of years' time, we will have paid for our studies. Not to mention the fact that we, by paying the taxes, contribute to Lånekassa (that is, Student loans),

which we ourselves don't have the right to. But, that is a whole other story.

The government official who proposed this law emphasized the unfairness of the fact that Norwegian students must pay for their studies in the U.S, while students from the U.S get free education here. Yes, that is sadly true. And yes, the U.S is a country outside of the EU. But, according to my knowledge, Norwegian students do pay for studies in the EU-countries as well (such as the UK, for example), even though the studies are paid for by the Lånekassa. Why is it then that only students from non-EU countries would have to pay to study here? The situation would be much more understandable and acceptable if it regarded all non-Norwegian (or non-Nordic) students. (Even though I don't support that idea either.)

Thus, we get to the point. By introducing this law, Norway would be (as Sweden currently is) practicing institutional discrimination. Is the problem really the lack of money or the wish to lower the number of students from non-suitable countries? Most of non-EU countries' citizens usually don't have that much money at their disposal, so this law is aiming at the poorest of students. Since Scandinavian countries are famous for being the «welfare»-states and for their policies of taking care of the poor – is it maybe time then to update the Social Science-books?

Bjørnstad, studentenes stortingsrepresentant?

Studentboliger

Kaia Rosseland, leder av Velferdstinget i Oslo og Akershus

I forrige ukes Universitas skrev stortingsrepresentant for Fremskrittspartiet (FrP), Sivert Bjørnstad om studentboliger og hvor viktig det er å ha et sted å bo. Bjørnstad påpeker at studentene har etterspurt flere studentboliger i mange år. Flere av poengene til Bjørnstad er korrekte og jeg er glad han skriver såpass mange lovende ord.

Som det er nevnt er det stor etterspørsel etter studentboliger, og spesielt i Oslo. I Oslo er dekningsgraden 13,29 prosent, og det var 4100 nye og gamle studenter i kø før

studiestart. Det var langt flere studenter i kø i år enn i fjor. Målet er 20 prosent dekningsgrad, men dessverre ser man en reduksjon fremfor en økning i dekningsgraden. Tilbudet er sviktende og for at det ikke skal fortsette trenger studenter stortingsrepresentanter som ønsker å satse på studentene.

Samskipnaden står klar med spadene, men for å kunne realisere prosjektene trenger man politikere som prio-

«I Oslo er dekningsgraden 13,29 prosent, og det var 4100 ny og gamle studenter i kø før studiestart.»

riterer dette området. Flere studentboliger er også med på å lette på det private markedet. Bjørnstad skriver at studentboliger er verdt hver eneste krone. Det er sant. Da er det trist at regjeringen ikke følger opp løftene sine. Regjeringen har varslet et taktskifte i studentboligbyggingen, men 1500 boliger er en knapp økning fra tidligere budsjetter.

Det at det bevilges penger fra statsbudsjettet til pressområder er veldig bra, og at regjeringen ønsker å sette fart på byggingen applauderes. Studentboliger og trygghet rundt studiene er også med på å bidra til lik rett til utdanning uansett bakgrunn.

Jeg håper Bjørnstad holder resten av FrP i ørene fremover og står på som garantist for en satsning på studentene.

kulturredaktør: **Eirik Billingsø Elvevold**
e.b.elvevold@universitas.no 480 98 064

reportasjeredaktør: **Vilde Sagstad Imeland**
vildesi@universitas.no 993 51 017

KULTUR

Mindre betyr bedre

DATATRØBBEL: Du har sikkert hørt det før. Vår tids bærbare data-maskiner kunne – i riktig gamle dager – fylle hele rom. Den radige utviklingen har blitt muliggjort av stadig mindre elektriske komponenter. Forskere har derimot slitt med å redusere avstanden mellom transistorer, som er selve hovedelementet i mas-

kinene. Nå kan Science Daily melde at vi er hakket nærmere en løsning.

Forskere ved Det hebraiske universitetet i Jerusalem har for første gang klart å måle elektrisk flyt i lange DNA-molekyler. Det øker sjansene for at vi i fremtiden kan lage elektriske komponenter med molekyler som byggeklosser. Og mindre biter

gir bedre PCer.

– Forskningen baner vei for implementeringen av DNA-baserte programmerbare kretser i molekyllær elektronikk: en ny generasjon data-kretser som både kan bli mer sofistikerte og billigere og enklere å produsere, sier professor Danny Porath til Sciende Daily.

Døgnflua på veggen

En sverm av kreative sjeler skapte oppsetningen *Døgnfluer 2* på kun 24 timer.

Teater

tekst Hanna Skotheim
foto Nicolay Woldsdal

Det er en liten halvtime før forestillingen starter. I en krok ligger noen i en sofa og sover,

et annet sted drikkes det vin. Rundt omkring står skuespillerne og øver replikker med veggen som motpart. For omtrent 24 timer siden visste ikke en gang skuespillerne hva de skulle presentere for et fullsatt publikum på Westerdals.

24-timers prosjekt

Klokka er åtte, kvelden før forestillingen. Fire forfattere trekker én tittel fra gårsdagens VG eller Dagbladet, ett bilde og ett spørsmål fra brettspillet Bezzerrwizzer. Ut fra dette skal de ferdigstille et manus til morgenen etter. Én av forfat-

terne er tekst- og skribentstudent.

– Det er spennende å skulle bruke åtte timer på å skrive et stykke som ti timer senere skal dramatiseres. Jeg håper jeg har fått til et eller annet narrativ i hvert fall, sier Thorsen.

Kunst- og designstudent Jo

Mikkel Sjaastad Huse er også forfatter. Han er mer usikker på kvaliteten på manuset han har levert fra seg.

– Jeg har stor tiltro til gruppa som jeg egentlig ikke kjenner noe særlig. Det jeg leverte til dem, var ganske corny, sier Huse.

Abort gir mer stabile ekteskap

SKJEBNESVANGERT: Tilgang til abort har økt unge kvinners sjanser for å velge riktig mann. Det har gitt lavere skilsmissestatistikk, melder forskning.no.

Abort har, sammen med prevensjon, gitt flere kvinner muligheten til å velge utdanning og karriere fremfor å få barn. I en fersk doktorgrad fra Norges Handelshøyskole kommer

det fram at det i tillegg har redusert risikoen for skilsmisser.

Forskeren bak studiet, Eirin Mølland, mener sex uten barnefødsler gjør det lettere for kvinner å unngå giftemål med første og beste mann. Kvinner som har tilgang på lovlig abort i tenår-ene slipper å gifte seg kun for å unngå sosiale sanksjoner, forklarer hun.

– Å kunne planlegge familie har

FOTO: WIKIMEDIA COMMONS

gitt kvinnene mulighet til å unngå såkalte «shot gun weddings». Det øker sjansen for at kvinnene finner «Mr. Right», sier Mølland.

Ukas dikt

Send inn ditt dikt til universitas@universitas.no

melding frå raudpennfascist, til hovudkvarteret

heng
han
ikkje
vent
til
eg

har
skrive
ferdig
karakterdrapet
i kronikkform
av l.e.k. vao

1

«Det er spennende å skulle bruke åtte timer på å skrive et stykke som ti timer senere skal dramatiseres»

Iver Thorsen, forfatter på Døgnfluer 2 og tekst- og skribentstudent på Westerdals.

som forhåpentligvis kan jobbe med hverandre i fremtiden.

Skuespillerstudent ved KHiO, Linda Hindrum, mener prosjektet er en fin mulighet til å møte andre hun kan samarbeid med senere. Selv om gruppa hennes har liten tid, syns hun det er gøy. Under tre timer før forestillingen, er det fortsatt uklart hvilken rolle hun skal spille.

– Vi har diskutert om jeg skal være «Jævelen på skuldra» eller «Romkameraten». Vi har enda ikke bestemt oss, sier Hindrum.

Lang prosess

– Jeg er veldig tidlig klar merker jeg, sier skuespiller Anders Efskin, som ligger under bordet på scenen hvor gruppa hans øver.

Det er ellers lite som tyder på at ting er klare når det gjenstår to timer før replikker og scenografi skal være på plass. Men i løpet av intense timer med regi, øving og utforming av rekvisitter, er det viktig med påfyll av energi. Utenfor inngangen til Westerdals, midt i et sammensurium av lyder fra sterk vind til kraftig elvebrus fra Akerselva, står matansvarlig og lærerstudent Henrik Gjevær. Han ser ut til å ta oppgaven sin seriøst.

– Hovedoppgaven min er mat, og jeg har egentlig jobbet med det i hele dag, sier Gjevær.

Utekjøkkenet garanterer for at matosen ikke utløser brannalar- men som igjen kan forstyrre den verdifulle tiden til aktørene. Selv om omstendighetene ikke er ide- elle, syns han det er helt ok.

Avslappet og disiplinert

Utenfor auditoriet hvor forestil- lingen skal finne sted, sitter sce- nograf og illustrasjonsstudent Christa Barlinn Korvald. Rundt henne henger det lapper i taket med forskjellige navn. Hun for- klarer at ordene er hva skuespil- lerne skal kalle hverandre når de river ned en lapp etter den andre. Lappene er en del av en ellers sve- vende scenografi. Som en del av det ikke-materialistiske, ønsket Korvald egentlig at bordet skulle

sveve, men det ble for vanskelig for skuespillerne.

Korvalds gruppe skal øve én siste gang. Mens skuespillerne hjelper scenografene med orga- nisering av rekvisittene, sliter Ef- skin med å få på seg bukse.

– Det er dumt at det ikke er seksuelt å sægge, sier skuespiller Oddne Lekang Hølaas.

Ressigør Scott Maurstad me- ner at Efskin ikke kunne blitt mer sexy.

To av aktørene starter å nynne på sangen Mahna Mahna fra The Muppet show, akkompagnert av Efskin som fortsatt ligger under bordet. Etter hvert begynner re- sten med beatbox og tromming på bordene. For et lite øyeblikk ser det ut til at gruppa tar situasjonen med ro på tross av tidspresset. Dette er før Maurstad bryter inn og informerer om at det er fire mi- nutter til de må starte med gjen- nomgangen.

– Vi behandler dette som en ge- neralprøve, sier Maurstad.

Han finner raskt ut at det fak- tisk er generalprøven de skal i gang med. Det er ikke lenge igjen før publikum begynner å komme.

24 timer senere

Når lyset går i svart, bare 24 timer etter at *Døgnfluer 2* to ble sparket i gang, entrer første gruppe scenen. Ei jente setter seg på en stol, mens gutten rører i en gigantisk, pro- sjektorkaserolle på veggen.

– Håndball betyr ingenting len- ger. Fotball betyr alt. Kake, og is og snø og barn. Alt betyr mer enn deg og meg, sier jenta.

Slik fortsetter hun å ramse opp mens mannen febrilsk prøver å være positiv. Under bordet ligger fortsatt Efskin, i rollen som søn- nen i huset.

Kort tid etter stykket har starta letter allerede publikum på smile- båndet. I tillegg får en raskt følel- sen av at dette ikke bare er tull, men at det ligger en solid mening bak. 24 timer med døgnvill pro- duksjon ser ut til å ha lønnet seg for både aktører og publikum.

kulturredaksjonen@universitas.no

2

1 Kulminasjon: Etter et intenst døgn er Stina Mollander (t.v.), Ida Efskin (i midten), Oddne Lekang Hølaas (t.h) og Anders Efskin (under bordet) blant deltagerne som møter publikums blikk på Westerdals-scenen.

2 Illusjon: Billedhugger Ivar Sjaastad lurar på om de kan bruke en ramme som spel til én av karakterenes toalettbesøk.

3 Surrel rundt: Produsent Simen Formo Hay er høyt og lavt, men ser helst at han må gjøre minst mulig underveis, slik at den kreative prosessen overlates til deltagerne.

3

Fra tekst til virkelighet

Når forfatterne har gjort sin del, tar regissører, skuespillere og scenografer over. Aktørene fordeles tilfel- dig inn i fire ulike grupper. I løpet av timene som er igjen, skal gruppene lage et teaterstykk ut fra manuset som forfatterne har skrevet.

– Min rolle i dag er å prøve å ha så lite som mulig å gjøre. Jeg gir oppgaver til gruppene og får de til å gjøre ting på egenhånd, sier produsent og Westerdals-student Simen Formo Hay. Han er man- nen bak Døgnfluer-konseptet, og når det intense døgnet er over, skal han stå på scenen og ønske velkommen til resultatet av hur- tigproduksjonen.

Hay sier prosjektet hans er et forsøk på å samle unge talenter

Veggpynt til en halv

Ønsker velkommen: – Aulabildene har et utrolig rikt innhold. Studenter må gjerne ta kontakt med meg for en guidet tur til aulaen, sier Ulla Uberg og ler.

En fersk verdivurdering gir de berømte Munch-maleriene i aulaen til Universitetet i Oslo (UiO) en prislapp på en halv milliard kroner, men ikke alle mener tallet maler et riktig bilde av kunstens verdi.

Kunst

tekst Iselin Shaw of Tordarroch
foto Dorthe Karlsen

Øynene blir automatisk trukket til de vindusløse veggflatene i den store festsalen. Først til det solrike midtpunktet og deretter til gigantbildene som omfavner deg på hver side. Munchs særegne stil er tydelig og lett gjenkjennelig i både farger og motiver.

– Kraftige farger, røffe penselstrøk, oljemaling uttynnet med

terpentin slik at den renner litt.

Slik beskriver kunsthistoriker og UiO-ansatt, Ulla Uberg, kunst- en som dekker 223 kvadratmeter av universitetets aula. Først i år har den kunstneriske utsmykningen gjennomgått en økonomisk verdivurdering.

– Universitetet ville ha en helhetsvurdering av hva aulaen representerer, ikke bare i visuell verdi, men også økonomisk, sier Uberg, som var ansvarlig for bestillingen av takseringen.

– Vil det noen gang bli et tema å

selge utsmykningen?

– Absolutt ikke, sier Uberg.

Talldebatt

Historiker ved UiO, John Peter Collett uttalte til Universitas i fjor at han så det som klart at Munchs aulabilder godt og vel passerer milliarder i markedspris. Historikeren stempler derfor 500 000 000-prislappen som «forsiktig».

– Et eneste Munch-maleri blir solgt for mange millioner. Skrik ble solgt for 600 millioner kroner og her er det snakk om en serie

store malerier som alle er verdenskjente. *Solen* har en ikonisk verdi på høyde med *Skrik*, sier han.

Uberg er enig i Munchs ekstreme verdi, men legger vekt på at bruken også må tas med i vurderingen.

– Jeg er ikke enig med Collett om at verdivurderingen er forsiktig. Det er en romutsmykning vi snakker om her, ikke enkelte malerier. Disse bildene er laget for, og tilhører, et bestemt rom. Om de blir løsrevet fra rommet vil verdien så klart ikke være den samme, sier hun.

Ikke til salgs

Collett forstår bakgrunnen for UiOs ønske om en taksering.

– En verdivurdering kan tjene som grunnlag for forsikring, men ettersom bildene aldri vil bli lagt ut for salg, har verdivurderingen

«Etter hva jeg har forstått er bygget og utsmykningen fredet slik at et eventuelt salg rett og slett virker svært hypotetisk»

Morten Zondag, kunstformidler

nesten ingen betydning i seg selv, sier han.

Taksering ble foretatt av kunstformidler, Morten Zondag, og auksjonarius, Hans Richard Elgheim, som begge er Munch-eksperter. De forstår vurderingsøn-

milliard

Verdens 5 dyreste malerisalg i norske kroner:

\$\$\$ 1.«Kortspillerne» av
Cézanne: 1,4 milliarder

\$\$ 2.«No. 5» av Jackson
Pollock: 803 millioner

\$ 3.«Kvinne III» av
Willem de Kooning:
788,5 millioner

4.«Portrett av Adele Bloch-Bauer
I» av Gustav Klimt: 774 millioner

5.«Skrik» av Edvard
Munch: 687,6 millioner

Kilde: Aftenposten 2012

billedlige uttrykk skulde være sam-
tidig særnorske og almenmennes-
kelige», sa Edvard Munch om sin
kunstneriske utsmykning da den
sto ferdigplassert i Aulaen i 1916.

En prestisjekonkurranse av-
gjorde den gang hvilken kunst
som skulle erstatte de gule silketa-
petene som fra 1911 dekket vegg-
flatene i tilbygget Domus Media. I
siste runde gjensto Edvard Munch
og Emanuel Vigeland.

– Munchs verk uttrykte en viss
skissekarakter, noe som var gan-
ske uvant å se i kunsten på denne
tiden, forklarer Uberg.

Hun forteller om den såkalte
«Aulastriden», termen som nå
brukes for å beskrive prosessen
opp mot ferdig utsmykning.

– Universitetet ville først ikke
velge Munch, på grunn av hans
kontroversielle stil. Munch ønsket
i maleriet *Historien* å uttrykke
kunnskapsoverføring, men i hans
samtid var det nesten upassende
å formidle dette i et bilde av en
mann i lappede bukser, og Munchs
verk ble derfor møtt med mot-
stand, sier Uberg.

Verdensklasse

De elleve maleriene som til
sammen utgjør Aulaens veggde-
korasjonen er i dag den eneste av
Munchs romdekorasjoner som
fremdeles kan oppleves i sin opp-
rinnelige sammenheng. *Solen*, *His-
torien*, *Alma mater* og de åtte andre
mindre maleriene er plassert der
av Munch selv, noe som under-
bygger dekorasjonens høye verdi.

– 500 000 000 kroner er en
enorm verdi. De fleste verk til na-
turlig nok bli verdifuldert med et
vesentlig lavere tall. Dersom dette
hadde vært en reell salgssum ville
trolig Munch-utsmykningen i Au-
laen ligget på topp 20-listen over
de mest verdifulle kunstverkene
omsatt i hele verden, sier Munch-
eksperten Zondag.

universitas@universitas.no

sket som en forsikringssak og ikke
en åpning for salg.

– Etter hva jeg har forstått er
bygget og utsmykningen fredet slik
at et eventuelt salg rett og slett vir-
ker svært hypotetisk, sier Zondag.

Med få paralleller å sammen-
likne Munch-utsmykningen med,
forteller Zondag at takseringen
var langt ifra en enkel oppgave.

– Vi måtte selvsagt ta refe-
ranse i Munch-markedet, hvor
mange samlere er villige til å be-
tale for Munchs kunst. På den
måten forsøker vi å komme med
et fornuftig tall på hva vi antar
utsmykningen er verdt i forsi-
kringssammenheng, sier han.

Strid under presti- sjekonkurranse

«Jeg har villet, at dekorasjonerne
skulde danne en sluttet og selv-
stendig idéverden, og at dennes

MIN STUDIETID

tekst Eirik Billingsø Elvevold
foto Aleksander Myklebust

■ HVEM: Josef Yohannes

■ STUDERTE: Statsvitenskap

■ NÅR: 2007–2011

■ AKTUELL MED: Første samlebok og sesong 2 av tegneserien The Urban Legend.

Serieambassadøren

– Thomas Hobbes og Edmund
Bruke og de folka der, sier en
oppgitt Josef Yohannes.

Tegneserieskaperens him-
lende øyne forlater superhelten i
bladet på bordet og treffer taket i
Frederikke-kantina på Universi-
tetet i Oslo.

– Nå er det på tide å finne noen
nye filosofer altså. Pensumet på
Blindern husker jeg som veldig
utdatert. Jeg leste mye jeg ikke
hadde behov for – bøker som ikke
var så relevant for den virkelige
verden, sier han.

I den «virkelige verden» har
Yohannes likevel gjort det godt.
Tegneserien hans, *The Urban Le-
gend*, har blant annet fått plass
blant klassiske striper som
Batman og The Avengers i den
amerikanske avisen USA Today.
Yohannes egen superhelt skiller
seg likevel ut fra resten av kom-
paniet. Han er nemlig svart.

– Superhelten Malcolm T. Ma-
diba er oppkalt etter Malcolm X
og Nelson Mandela. Han driver

med kampsport, men er egent-
lig en veldig menneskelig, kul og
omtenksom lærer. Studentene
hans kjeder seg ikke slik jeg gjor-
de på Blindern.

Minnene fra studietidas sene
kvelder står i klar kontrast til
den kjedelige fre-
dagen som utfolder
seg på et mørkt og
nærmest folketomt
Blindern-campus.

– Jeg holdt på
med mye rart og ar-
rangerte en del fes-
ter for folk, forklarer
Yohannes, og nevner
kjendiser på løpende
bånd. Det betyr ikke
at statsvitenskapen
ble bortprioritert.

– Jeg var blant annet med i
«WorldMUN» – et modellert FN
for studenter. Vi dro på tur til
Haag, Taiwan og New York og
simulerte stater som Ukraina og
Syria. Det var interessant, men
det var for mye snakk og for lite
action.

Selv om han lenge drømte om
å ta diplomatkarrieren et steg
videre, fant Yohannes ut at yr-
ket innebar å måtte snakke på
vegne av noen andre. Det gadd
han ikke å forholde seg til, for-
klarer han.

– Jeg må kunne
avgjøre selv hva som
er rett og galt, og ikke
snakke på vegne av en
stat, organisasjon el-
ler bedrift, sier han og
legger til at ambassa-
delivet mest sannsyn-
lig er litt oppskrytt.

– Det er jo en kon-
torjobb med masse pa-
pirarbeid, liksom.

Likevel er han i dag
nærmere det gamle drømmeyr-
ket enn noen gang.

– I mars fikk jeg en telefon fra
Nelson Mandela-stiftelsen. De
likte at superhelten min og hvor-
dan den inspirerte barn, så nå er
jeg offisiell Mandela-ambassadør
i Norge, avslutter han stolt.

e.b.elvevold@gmail.com

anmelderredaktør:
mgnewth@universitas.no

Magnus Newth

404 70 501

ANMELDELSER

Lytt til Oslos studentradio på FM 99.3 eller radionova.no

Radio Nova

■ Mandag

06.00: Democracy Now!
07.00: Frokost
09.00: Novarkivet
10.00: Das Kapital
10.30: Novamusikk
11.00: A-lista
12.00: Novamusikk
19.00: Bra Trommis
20.30: Sort Kanal
21.30: Lillesalen konsertserie
22.00: Overkill
23.00: Rolige Vibber
23.30: Électronique
00.00: Fri Form Radio

■ Tirsdag

06.00: Democracy Now!
07.00: Frokost
09.00: Skumma Kultur
10.00: Vitenselskapet
10.30: Grenseløst
11.00: Teknova
11.30: Novamusikk
21.30: Dag for dag

■ Onsdag

06.00: Democracy Now!
07.00: Frokost
09.00: Skumma Kultur
10.00: Tekstbehandlingsprogrammet

■ Fredag

06.00: Democracy Now!
07.00: Frokost
09.00: Skumma Kultur
10.00: Opplysningen 99.3
11.00: Nyhetsfredag
12.00: Radiotjenesten
12.30: Skallebank
13.00: Novamusikk
19.00: Nova Nedstrippa
20.00: Goodshit
21.00: Nova Amor
22.00: Dub Dubhead
23.00: XO Hiphop

■ Lørdag

01.00: Novanatt
09.00: Best of Frokost
11.00: Novamusikk
16.00: Reservebenken
17.00: Lillesalen konsertserie
18.00: Pils og plater

■ Søndag

01.00: Novanatt
07.00: Tanketog
12.00: Dokunova
12.30: Klagenemnda
14.00: Du skulle ha vært der
15.00: Sorgenfri
16.00: Snakker ikke norsk
17.30: Novamusikk

■ Torsdag

06.00: Democracy Now!
07.00: Frokost
09.00: Skumma Kultur
10.00: Nova Noir
12.00: Det Fiktive Selskab
17.00: Ærlig talt

Bøker:

Skinnet bedrar

33

Av: **Kjersti Annesdatter Skomsvold**
Forlag: **Oktober**

Den slanke boka 33 virker tiltalende og lettlest. Likevel er det mer å gape over enn man skulle tro, med en 120 siders monolog fra en kvinne som verken er gal eller helt normal. Man er neppe blitt i bedre humør etter å ha lest denne boka, ei heller klokere på livet. Men 33 er et menneskelig pust. Om å ville leve og om å ville dø. Om det mange føler, men ikke tør å si.

Kjersti Annesdatter Skomsvold stenger leseren inne i hovedpersonens hode. «K.» har aldri røyka, men har likevel fått en lungesykdom. Hun er forelsket i to menn, én død og én levende. Også er det barnet, som leseren ikke riktig skjønner om er virkelig eller ikke. Et barn som både er ønsket og uønsket. K. er vanskelig å få grep om, tankene hennes gir tidvis lite mening. Men ensomheten og usikkerheten, det svingende humøret, er menneskelig og gjenkjennbart. Mangelen på en kronologisk fortelling i 33 er åpenbar, men leseren tas med på K.s mentale reise. Hennes kamp om å la fortiden gå og starte et nytt liv.

Skomsvolds fjerde bok er både vakker og vond. Magen vrenger seg til bildene av død kropp mot asfalt, og barnehender klemt i dører. Samtidig banker hjertet for meningsløs forelskelse, og latteren sitter løst når galgenhumoren og ironien toger inn og meier over de lange, tunge, depressive spiralene.

Den eneste sikre er døden, sier K. Og mer enn det får leseren aldri konstatert. Jakten på mening forblir uforløst. 33 er akkurat passe depressiv for mørke høstkvelder og gryende vinterdepresjon. Den er menneskelig og skremmende treffende. Det er ingen lettlest bok, men en reise det er verdt å begi seg ut på.

Maria Terese Kittilsen
mariaterese@universitas.no

Grensesprengende grunnlovsdrama

Biografien om grunnlovsmannen Herman Wedel Jarlsberg er en medrivende beretelse om en av Norgeshistoriens kanskje mest spennende skikkelser.

Herman Wedel Jarlsberg hadde en finger med i spillet i det meste som skjedde i Norge på første halvdel av 1800-tallet. Som adelsmann, finansminister og grunnlovsarkitekt. Han var en av de viktigste mennene da Norge igjen skulle forsøke å bygge en nasjon.

Carl Emik Vogts bok begynner dramatisk, mens Herman og hans bror flykter fra sin tyranniske far i England. Med skjønnlitterære grep suger Vogt leseren inn fra første side. En dramatisk historie brettes ut, men uten at teksten tar seg for store friheter i sin beskrivelse av folk, følelser og stemning. Gjennom hele boken gir Vogt oss litterære avbrekk som engasjerer og maner fram levende bilder av 200-år gamle hendelser.

Her, som i resten av boken, er alt belagt med kilder. Mange kilder. Litteraturlisten strekker seg over nesten 20 sider. Boken går tidvis litt vel langt for å vise at den har full oversikt. Når Wedel Jarlsbergs barndom og oppvekst blant de innerste kretser av

den dansk-norske eliten brettes ut, nevnes og beskrives samtlige av de viktige menn, deres familier og kontaktnettverk. Mange nevnes én gang, før de «ikke lenger vedgår denne sagaen». For å få maksimalt utbytte av boken, bør du ha historieverkene klare under lesingen.

Noe av det mest spennende med boken, er hovedpersonen selv. Herman Wedel Jarlsberg er en skikkelse man lett får et ambivalent forhold til. Han lekte med moderne, og på den tiden farlige tanker, men var også født inn i det aristokratiske miljøet som styrte samfunnets utvikling. Den aristokratiske opprøreren evner på imponerende vis å fange opp denne ambivalensen, og å gjøre den lesverdig. Enkelte passasjer kan bli for detaljtunge og forutsetter litt for inngående kjennskap til samfunnsforhold og maktstrukturer i det dansk-norske, så svensk-norske riket. Men, mye takket være Wedel Jarlsberg selv, og mye takket være Vogt, blir det aldri kjedelig. Bo-

Herman Wedel Jarlsberg – Den aristokratiske opprøreren

Av: **Carl Emil Vogt**
Forlag: **Cappelen Damm**

ken handler først og fremst om greven, men den er nesten like mye en historisk beretning om samfunnet og begivenheter. Alt flettes rundt Jarlsberg på en måte som gjør at det nesten aldri føles påtvungent.

Den aristokratiske opprøreren er ingen bok man leser med halv hjernekraft. Den krever sitt av leseren, men gir til gjengjeld så mye igjen. Den gir et unikt innblikk i livet til en av våre viktigste nasjonsbyggere, og avslører at Vogt har en penn som går de fleste sakprosaforfatter en høy gang.

Petter Fløttum
petter.flottum@universitas.no

Plate:

Styggen på reggae'n

«Styggen på ryggen» er allerede genierklært og du har antagelig bodd under en stein om du ikke har fått med deg *Slekta IIs* første singel.

OnkIP har blitt unisont hyllet som en viktig stemme i ordsiftet omkring nordmenns (skrantende) psykiske helse. Det meste er allerede skrevet om «Styggen» og det er ingen vits å være kontrær her. Låta er veldig bra.

Det er likevel talende, som Runar Gudnason skrev i Dagbladet, at OnkIP først nå får velfortjent allment skryt for sin evne til å brutalt ærlig utlevere seg selv. Solodebuten *Det kunne vært deg* fra knappe ti år sida, er bekmørk og viser i større grad enn denne ferske utgivelsen hvorfor han fortjener «den nye Jokke»-statusen han får kastet etter seg om dagen.

Norges beste rapper de siste ti årene flyter uanstrengt bra, uansett hva slags komp som følger ham. «Medisinmannen» er en i utgangspunktet streit rocker, med en Onkl i

ubestridt toppform. Låta er en tematisk slektning til «I'm Waiting for the Man» (The Velvet Underground) – den forbanna dealern kommer jo aldri. Åpningslåta «Pust» fungerer også bra, der teksten veksler sømløst mellom karakteristisk sjølskryt og dystre betraktninger.

De fjerne slektningene lever opp til navnet sitt. Flere av låtene trækker rundt i et relativt dølt og gjøglete reggae- og ska-landskap som verken gjør band eller rapper noen tjenester. Også låtene der Onkl gir Oslo Ess-slektningene mer plass i lydbildet – med skråling og gjengvokal på refrengene eller klein koring på versene – trekker oppmerksomheten vekk fra hovedpersonen og kvaliteten ned.

Det er ingen tvil om at Norges nye favorittknarker leverer. Han er best på låtene der han

Slekta II

Av: **OnkIP & De fjerne slektningene**
Plateselskap: **Hakaslepp records/Knirckefritt**

enten er konge eller narr, og gjerne skyter fra hofta mot alle hyklerne, forståseg-på-erne og dustene som gjør livet hans enda vanskeligere.

Flere har påstått at OnkIP med slektningene sine endelig har knekt den uhyre vanskelige rap+rock-koden. Kanskje det. Om disse låtene hadde gjort seg bedre med beats gir lite mening å spekulere i. All den positive oppmerksomheten prosjektet har fått taler uansett for seg. Likevel er *Slekta II* et voldsomt varierende produkt, som er like fornøyd i det ene øyeblikket som det er frustrerende i det andre.

Eivind Eide Skau fjord
eivines@universitas.no

Ingri Bergh, utenriksredaktør i Universitas

Ukas anbefaling

Kald-karbo

Hvor: **I magen din**
Når: **Når den rumler**

Kald-karbo

Hei, alle lavkarbo-helsehippier og fotballfruefans. Alle som har skydd pasta og poteter som pesten, og stresset på kjøkkenet med squashpasta og sotpotetmos. Dette er et sårt etterlengtet slag i trynet til deg som frykter karbo mer enn ebola, IS og Siv Jensen til sammen. Alt du vet er feil. Det er bare å vende om igjen. Eller snarere, kjøle ned igjen. For

det viser seg at pasta og potet, hold deg fast, faktisk er sykt sunt. Kaldt, da. Ved å avkjøle dem, blir de proppfulle av kostfiber. Så, mens du har blakket deg på supermat og dopet deg på alger og proteiner, har vi udisiplinerte husmannskost-elskere faktisk kommet ganske godt ut av det. Så dropp spirulina, quinoa og chia – og egentlig alt med navn som gir deg krøll på tunga – og kjør på med pastarester og potetsalat.

Eirik Omvik, nyhetsredaktør i Universitas

Ukas advarsel

Stå opp eller dø!

Biiiiip! Biiiiip! Biiiiip! Det er morgen. Alt var bare en drøm. Paraplydrinken du nettopp holdt i hånda og sanden som kilte mellom tærne dine, finnes ikke. Solen står ikke midt på himmelen. Du ligger i senga i en stadig kaldere og mørkere del av året, og det er på tide å stå opp. Eller rettere sagt: Det er på tide å trykke på snooze-knappen. For

mens dagen venter på deg i all dens trivielle gru, lokker snooze-knappen deg til å søke tilflukt i søvnens vuggende favn. Bare man sover noen minutter til, vil det bli enklere å stå opp etterpå, tenker man. Men nei, det blir ikke det. I tillegg risikerer du å starte søvnsykklusen på nytt. Og det har du neppe lyst til.

Teater:

Ikke morsomt: I de monologlignende passasjene er skuespillerne best, mener vår anmelder.

FOTO: CF SALICATH/STUDENTENES FOTOKLUBB

Tæring i næringskjeden

Teater Neufs nye stykke, *Næringskjeden* av Nicky Silver, er et Off-Broadway stykke som ble skrevet på 90-tallet og har handlingen satt til Manhattan samme tid. Skuespillet harselerer med temaer som ensomhet, sex, forhold og hvor viktig det er å være tynn.

Stykket har tre akter, hvor de to første består av monologlignende passasjer, selv om det stort sett er minst to personer på scenen til enhver tid. Amanda, en anorektisk poet, ringer krisetelefonen og forteller om sin ektemann som har forsvunnet etter to ukers bekjentskap. Sergej, en mannlig produktmodell, blir oppsøkt av sin forfølger, Otto, mens han egentlig venter på sin nye flamme. I siste

akt flettes alt sammen og alle skuespillerne er sammen på scenen hvor forviklinger og konflikter utspiller seg.

Det er i de monologlignende passasjene skuespillerne er best. Manuset har elementer av situasjonskomedie, og en enkel og dempet utførelse understreker det komiske i det absurde og mistilpassede. I siste akt går det dessverre ikke like bra. Skuespillerne lar seg rive med og rollene ligner for mye på overdrevne karikaturer. Situasjonskomedien glir ut i det eksalterte og det er ikke lenger morsomt. Det blir som en *Mot i brystet*-episode kryssset med såpeserien *Glamour*. Det som lovet så godt tenderer mot å bekrefte alle fordommer mot amatørteater.

Næringskjeden

Av: **Nicky Silver**

Scene: **Teaterscenen på Chateau Neuf**

Regi: **Audun Lunga**

Tid: **tirsdag 28. oktober – torsdag 30. oktober og lørdag 1. november, kl 19.00**

Skuespillet sitter best i de to første aktene, men Torbjørn Øvrevik leverer hele veien. Som Otto er hans intensitet og alvor som manisk spisende tjukkas lattervekkende, og forhindrer at stykket skrives opp i glemmeboka med én gang.

Mari Mjaaland

mari.mjaaland@universitas.no

Quizbok:

Setter Norge på prøve

2014 har vært sammensurium av arrangementer, taler, selvransakende tv-programmer og høytidelige feiringer av og om Norge. Det har nesten vært så mye at en ikke skulle tro det var plass eller ork til mer. Men nå, når høstmørket legger seg over det ganske land, dukker det opp en liten godbit av en quizbok som oppsummerer alt det du trenger å vite om Norge de siste 200 årene – og enda mer til.

Dagbladet-veteranene Tom Stalsberg og Fredrik Wandrup har påtatt seg oppdraget med å sjekke hva et grunnlovsfeirende Norge faktisk har fått med seg av vår historie. Det oppdraget gjennomfører de på

en pliktoppfylgende og grundig måte med *Norgesquiz – 1814 spørsmål om norsk historie*.

På 207 sider serveres det spørsmål om alt fra «Wesensteen spesial» til «Eidsvollsmennenes yrker». Vanskelighetsgraden er totalt sett ganske passende. Heldigvis er det få fun fact-spørsmål, kanskje med unntak av noen i kategorien «Nå blir det skikkelig sært igjen». Her spørres det for eksempel etter navnet på bøddelen som i 28 år utførte sitt virke på Ekeberg i Oslo, og hvor mange personer han henrettet. Samson Isberg var navnet og han drepte 15, for den som lur.

Helhetsinntrykket av boken er solid, men det er dessverre enkelte ting som trekker

Norgesquiz – 1814 spørsmål om norsk historie

Av: **Tom Stalsberg og Fredrik Wandrup**

Forlag: **Font**

ned. For det første er det litt for mange spørsmål som har samme svar, men med litt omskreven spørsmålstekst. For det andre, og mye verre, er det ingen innholdsfortegnelse. Det kan høres ut som en bagatell, men når du leter etter spørsmål eller kategorier er det et stort savn og et unødvendig irritasjonsmoment. Til tross for dette er denne quizboken et sant høydepunkt i en litt uoversiktlig jubileumsfeiring.

Anders R. Erikstad og Vegard R. Erikstad

anmeldelser@universitas.no

Kulturkalender

28 _ 02 Festival

Tir Son Oslo World Music Festival går i 2014 inn i sitt 21. år, og går av stabelen fra 28. oktober til 2. november. Disse seks dagene kan du oppleve mer enn 300 artister fra hele verden, opptre på mer enn 15 ulike scener over hele Oslo. Det blir alt fra flamenco, soul og fado til elektronika, hip hop og ørkenblues. Festivalen har også en mengde utstillinger, seminarer og workshops på programmet. **Sjekk festivalprogram på nett**

30 1814-forelesning

Tor Å lage Sør-Afrikas nye grunnlov. Den sørafrikanske grunnloven av 1995 er en av verdens mest ambisiøse nyere grunnlover. Albie Sachs var sjefsarkitekten bak denne grunnloven etter apartheidregimets fall og har stått sentralt i kampen for å gjøre Sør-Afrika til et demokrati så vel som i arbeidet med å forme grunnloven og å anvende den i praksis. Torsdag kommer han for å fortelle om sitt arbeid i den siste av 1814-forelesningene. **Gamle festsal i Domus Academica, 15.00**

30 Bransjetreff

Tor Går du med en liten drøm i magen om å drive i musikkbransjen? Sjekk ut folk for du søker. Møt opp på Sosiaalen på torsdag i halv fem-draget så kanskje du får innblikk i hva som skjuler seg bak alt skjegget. Kvelden arrangeres av HES (Haaland, Eidsvåg & Strøm) Som de selv selv sier om kveldens program: Dere vet; dele erfaringer, skryte, frem- og baksnakke, smiske, snøppe, instagramme og drikke billigere øl. **Møllergata 13, 16.30**

31 Utstilling

Fre Christoffer Nielsen er kanskje ikke lenger undergrunn når han har fått en egen utstilling på Hennie Onstad, men som han sier Jeg er bare en enkel konseptualist fra Ulsrud. Over 1500 kvadratmeter får arbeider fra hele hans karriere bolte seg. Nielsen er kjent som tegneserieskaper, men kunstnerskapet strekker seg fra spillefilmen Slipp Jimmy Fri, dramatikk for Nationalteatret, til i årets bokdebut med sciende-fiction romanen Metamorfose. Som en del av utstillingen kan du oppleve Misfornøyelsesparken med blant annet rasistsjakk og whack-a-millionaire. **Hennie Onstad, tirs-søn fra 11.00**

05 Debatt

Ons Hvorfor voldta? Mediene fokuserer ofte på offeret, og hva hun eller han kan ha gjort for å havne i situasjonen. Feministisk forum vil snu rundt på problemstillingen, og heller stille spørsmål om hvorfor mennesker voldtar, og hvilke mekanismer som ligger bak. Skyldes det en misoppfatning om hva frivillig sex innebærer, hvor grenser skal settes og problematiske kjønnsroller? Eksisterer det psykologiske og sosiologiske mekanismer som fører til at noen blir overgripere? Innledere denne kvelden vil være forfatter Anne Bitsch og psykolog og sexolog Thore Langfeldt. **Chateau Neuf, 19.00**

Ad notam

Universitas oppsummerer uka

Alt kan kjøpes for penger

Studentforeningen på BI måtte forrige uke avlyse generalforsamlingen sin, fordi det gikk rykter om at noen hadde spilt om penger på hvem som ble valgt til hvilke verv. «Ubekref- tende, men sikre kilder, fortel- ler at det skal være snakk om større beløp», som Inside skri- ver i god Stang- helle-ånd. Nyhe- ten om at det å satse penger på hvem som vinner valg kan få konse- kvenser, har fått flere til å reagere.

– Altså, om det ikke er lov å satse penger på den kandidaten man ønsker skal vinne valg, kun med det formål om å tjene på det øko- nomisk på lengre sikt, vel, da kan vi i Høyre bare melde oss konkurs først som sist, sier Erna Solberg.

Dette sutrer «akademikertoppene»

Studentparlamentsleder ved HiOA, Tord Røverland, lover til Ad notam at han skal bli enda mer folkelig enn han lo- vet i forrige ukes Universitas.

– Vi tillitsvalgte er jo ikke bare noen folk som sitter på et kontor. Vi er mennesker, vi også, sier han.

Som et ledd i planen har Røverland latt seg inpsisere av det folkeliges høyeste forsvar- er, Rune Rudberg, i sin nye kampanje for å få studenter til å stemme ved studentparla- mentsvalget i høst. Fra og med neste uke vil Høgskolen derfor tapetseres med plakater hvor Øverland ligger naken på en sofa i den Rudberg-posisjonen du veit. Budskapet på plakaten

er «Ikke still til valg... For da kan vi drite i hva du mener.»

Disse tjener også penger

Forrige uke brakte Universitas en oversikt over hva «akademiker- kjendisene» tjente i 2013. I etter- kant har Ad notam blitt begravet under et skred av sinte brev og tele- foner fra de som føler seg forbigått.

– Lars Gule er med på listen, og det eneste han er kjent for, er at han ikke greide å sprengre noen i Is- rael, sier en indig- nert Janne Håland Matlaoueiry.

«Altså, jeg er ikke akade- miker som sådan, men jeg er kjendis, ganske, i alle fall. Og jeg er bedre akademisk enn alle på lista. Jeg har jo faktisk svarene», skriver Axel Brå- kjekk Sterri i en e-post, mens Frode Saugstad kun har sendt oss et bilde av seg selv i Åge Aleksandersen-parykk. Pro- fessor Torkel Brekke er heller ikke videre fornøyd, og skriver i en VG-kronikk at det er en forkastelig lønnskultur blant vestkant-akademikerne.

Ad notam klages inn for brudd på god humorskikk

Ad notam har blitt klaget inn for Humorens faglige utvalg (HFU) for bildebruken i for- rige utgave. Klageren viser til Vær morsom-plakatens punkt 4.7.: «Vær morsom med bruk av navn og bilde og andre klare identifikasjonstegn på perso- ner som omtales i forbindelse med humorverdige forhold». Dette ble ikke fulgt på de to bildene i forrige ukes Ad no- tam, mener klageren.

Vi spør

av Johannes Fauchald

ILLUSTRASJON: UNIVERSITAS

Et definisjonsspørsmål

Regjeringen vil fukke svindelstudenter som bor hos mor og far ved å innføre kontroller. Vi spør har tatt en engstelig prat med Lånekassens kommunikasjonsavdeling.

– Hei, jeg er student og leste i Uni- versitas at dere er positive til inn- føring av fast kontroll av studenter som mottar borteboerstipend. Jeg har noen spørsmål angående det, for det er vel sånn at man ikke kan bo hjemme hos foreldrene sine og sam- tidig motta borteboerstipend, sant?

– Det stemmer.

– Hvor nære vil man kunne bo for- eldrene sine i meter? Jeg tenker, det er sikkert noen som har snekra en liten hytte i hagen til foreldrene sine og bor der. Er det innafor eller?

– Naai, litt usikker på detaljene i regelverket, men vi har satt gan- ske tydelige grenser på det områ- det. Tidligere regelverk åpnet for eksempel for at man kunne bo i sokkelleilighet i huset til foreldrene sine, men sånn er det ikke lenger.

– Sånn helt hypotetisk, hva hvis trehytta ligger helt i ytterkanten av hagen, og dermed teknisk sett

ligger i en annen gate, og bør ha en annen adresse enn hovedhuset?

– Jeg vil ikke svare deg noe fra eller til på det eksempelet. Poenget er at man skal ha en selvstendig husholdning, og ikke at man går opp trappa å spiser kjøttkaker hos mor og far.

– Igjen helt hypotetisk – hvis tann- børsten og kaffetrakteren min, som jeg ser på som helt essensielle ting i hverdagen, er plassert der jeg har oppgitt borteboeradresse, da har jeg vel krav på borteboerstipend?

– Haha, godt spørsmål. Du finner neppe noe spesifikt om tannbørste og kaffetrakter i relgelverket vårt.

– Jeg har bare et par spørsmål til mens jeg har deg på tråden. Helt uten rot i virkeligheten: Hvis jeg be- taler leie for et bandøvingslokale og har det som adresse, men sover på sofaen til mamma annenhver dag, og de andre nettene hos far. Da er

jeg vel borteboer? Jeg spør for en venn altså.

– Hehe. Jeg kan ikke gå inn og si noe om hypotetiske eksempler. Det Lånekassen kan sjekke er at du har en leiekontrakt et annet sted. Det er leiekontrakten vi ser på, vi har ikke ressurser til å gå rundt og ringe på døra til folk.

– Men hva hvis man bor hjemme, er et skikkelig godt menneske og gjør masse samfunnstjeneste fordi man har lyst. Gjør man da opp for at man misbruker skattebetalernes penger?

– Nå er vi over i filosofien her, og en sånn diskusjon skal jeg ikke ta over telefonen.

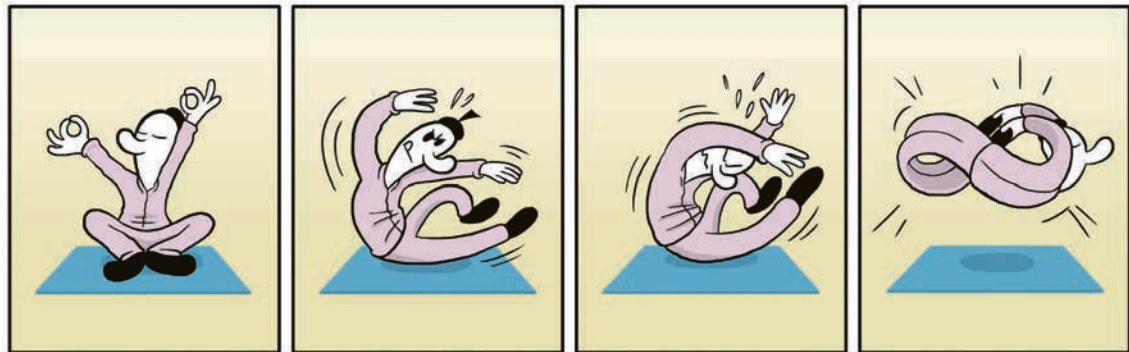
– Hvis dere ikke klarer å fukke man- ge nok studenter, vil du vurdere din stilling?

– Først må forslaget vedtas i Stortinget, og det er jo ikke sånn at alle forslag går igjennom.

universitas@universitas.no

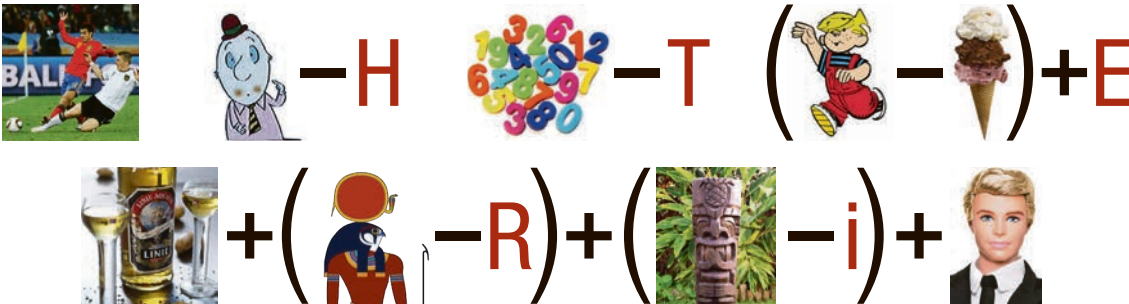
Panto

av Thomas Sørlie Hansen

Rebus

av Håkon Sukuvara

HINT: Når kommer «Mannen»-raset, tro? Send svar til hakon.sukuvara@universitas.no.
FORRIGE UKES LØSNING: «Nå er de visst på fisketur igjen.» Det skjønte Sunniva Amadeus Grimstad og Kolbjørn Isak Irgens.

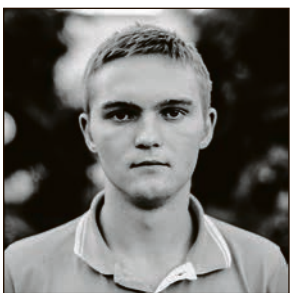
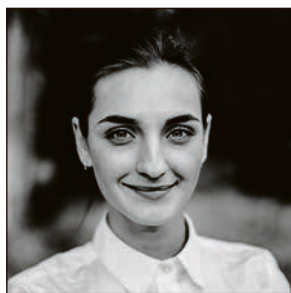
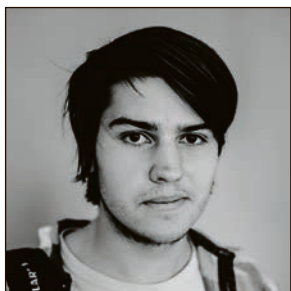
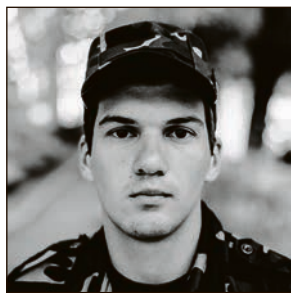
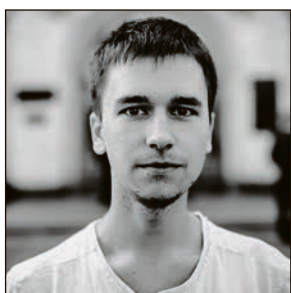
UniversitasQuiz

av Anders R. Erikstad, Vegard R. Erikstad og Simen Braaten
Juniornorgesmestre i quiz

- Hvem er i disse dager aktuell med boken *Den største forbrytelsen*?
- Boken i forrige spørsmål handler om jødeforfølgelsen i Norge. I hvilket år ble den såkalte Jødeparagrafen, som nektet jøder adgang til Norge, opphevet?
- En av Norges mest kjente kunstere fylte 85 år i januar. Han ble født i Trondheim og har blant annet laget litografier til Henrik Ibsens *Hedda Gabler* og Kjartan Fløgstads *Dalen Portland*. På 90-tallet engasjerte han seg for å bevare bydelen Svartlamoen i Trondheim. Hva heter han?
- Når vi er inne på 85-åringene: En annen norsk kunstner, en forfatter kjent for blant annet for *Thomas F's siste nedtegnelser til almenheten* fylte også 85 år i år. Hva heter han?
- Hvor mange grunneheter er det i SI-systemet, og hva er SI-enheten for temperatur?
- I hvilken kommune og i hvilket fylke ligger det rasutsatte fjellet Mannen?
- Hva heter TV2s nye sjef? Etternavnet hans er også navnet på Norges syvende største by.
- Nylig avdøde Jack Bruce spilte bass og var vokalist i det som regnes som den første supergruppen i musikkhistorien. Hva het gruppen, hvor også Eric Clapton var medlem?
- De tre landene som er hardest rammet av Ebola-epidemien er Guinea, Sierra Leone og Liberia. Grenser de tre landene til hverandre?
- Hvem har blant annet spilt i filmene *Jerry Maguire*, *Jeg, meg og Irene* og *Chicago*?

- Marte Michelet
- 1851
- Håkon Bleken
- Kjell Askildsen
- Syv (meter, kilogram, sekund, ampere, kelvin, mol og candel) og kelvin
- Rauma kommune i Møre og Romsdal
- Olav Sandnes
- Cream
- Ja
- Renee Zellweger

UNIVERSITAS MAGASINET

DØDEN ER BETENT

I 2008 insisterte en journalist fra avisa Nordlys på at rettsantropolog Per Holck skulle fotograferes med en hodeskalle under armen. Bildet skapte store protester blant samene. Hodeskallen var nemlig ikke hvem som helst, men levningene av en av Kautokeino-opprørets ledere – en viktig personlighet fra samenes kulturarv. Da vi i forbindelse med portret-intervjuet av Holck ba om å få ta bilder av samlingen der benrestene hviler, ble vi møtt med stor uvilje. Selv etter flere telefonsamtaler hvor vi prøvde å forklare at vi ikke på noen som helst måte ønsket å vanære andre kulturers syn på gravferd, ble vi likevel møtt med stengte dører.

Det er ikke bare etter at døden har inntruffet at forevigelsen av den treffer en nerve i oss. Det gjelder også når det skjer rett før. De siste årene har det blitt rapportert om flere tilfeller i Skandinavia hvor mennesker som ønsket å begå selvmord ble forsøkt fotografert av tilfeldige forbipasserende, slik du kan lese i denne månedens essay. Med mobilkamera lett tilgjengelig og higen etter å dele med andre på sosiale medier førte det til at andres smerte ble spredt på internett. Hendelsene skapte

sterke reaksjoner i etterkant.

Det siste eksempelet er nok langt mer alvorlig enn det første. Men likevel illustrerer begge tilfellene at det er betent å skildre døden. Vær varsom-plakaten er streng på at mediene spesielt ikke skal rapportere om selvmord, i frykt for at det kan utløse flere selvmordshandlinger. Vi diskuterte det presseetiske ved å ta fatt i denne tematikken flere ganger innad i redaksjonen, men kom fram til at det å tørre å belyse et så tragisk fenomen som essayet behandler er viktigere enn å tie. Det bør snakkes om og dessuten påpekes at det finnes hjelp å få, for eksempel ved å bruke krise-telefonen det er henvist til under essayet.

Døden har alltid fascinert mennesket. Det ser vi også i dag, for eksempel gjennom den populærkulturelle interessen for krim og TV-serier som *Bones*. I vitenskapelig sammenheng er dokumentasjon av døden viktig, slik rettsantropologene gjør. Vi kan lære veldig mye om oss selv av å studere levninger av andre mennesker. Men når alle har umiddelbar tilgang på mobilkamera trengs det større bevissthet rundt hvilken effekt slik dokumentering faktisk kan ha.

”Det er ikke bare etter at døden har inntruffet at forevigelsen av den treffer en nerve i oss. Det gjelder også når det skjer rett før.

THEA
STORØY ELNAN
magasinredaktør

HENRIK
EVERTSSON
magasinfotosjef

BOKHYLLA
FINN SKÅRDERUD
side 3

PORTRETTET
MED SKJELETTER
I SKAPET
side 4 til 7

ESSAYET
SOSIALT SELVMORD
side 8 og 9

FOTOREPORTASJEN
VEISKILLET
side 10 til 13

PERSPEKTIVET
FORSKNINGS-
FORMIDLING
side 14 og 15

BILDET
22. JULI
side 16

UKRAINA

1. Hvilke land grenser Ukraina til?
2. Hva het landets statsminister i 2005 og mellom 2007 og 2010?
3. Den ukrainske presidenten holder til i et palass i Kiev som deler navn med et kjent teater i St.Petersburg. Hva er navnet?
4. Dynamo Kiev vant den sovjetiske toppserien i fotball 13 ganger, og var dermed den mestvinnende klubben. Hva het den legendariske treneren som ledet laget til åtte av disse seriemesterskapene, og til fem ukrainske mesterskap i perioden 1974 til 2001?
5. I dag er en annen klubblegende trener for klubben. Han har flest mål i klubbhistorien, vant Gullballen i 1975, fikk 112 landskamper for Sovjet og trente Ukraina under EM på hjemmebane i 2012. Hvem?

1. Russland, Hviterussland, Polen, Slovakia, Ungarn, Romania, Moldova
2. Julia Tymosjenko
3. Martiniskiipalasset/Martiniskiiteateret
4. Valerij Lobanovskij
5. Oleh Blokhin

PSYKIATRI

6. Hvilken tv-serie (1993–2004), som var en spin-off fra Cheers, handlet om to psykiater-brødre i Seattle?
7. Hva het professoren (1924–2008) ved UiO som ble regnet som norsk psykiatri «grand old man»?
8. Hvilke to klassifikasjonssystemer for mentale helsetilstander brukes i dag? Den ene er laget av WHO og den andre er laget av American Psychiatric Association. Forkortelser holder.
9. Hva betyr ordet «schizofreni»?
10. Hvilken operasjonen ble tidligere brukt ved sinnslidelser, tvangsnevroser og uutholdelige smerter og defineres av SNL som «overskjæring av den hvite substansen i hjernens pannelapper slik at forbindelsene mellom hjernebarken og hypothalamus og thalamus blir avbrutt»?

6. Fraiser
7. Nils Retterstøl
8. ICD-10 (International Classification of Diseases) og DSM (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders)
9. Spaltet sinn, av de greske ordene skhizein (spalte) og orders
10. Lobotomi

SELVMORD

11. Hva het den franske sosiologen som i 1897 utga den banebrytende boken «Selvmordet», der han blant annet argumenterte for at selvmordsraten er høyere blant protestanter enn katolikker?
12. Hvilken regissør debuterte i 1999 med filmen «The Virgin Suicides»?
13. Hvilken kjent amerikansk forfatter begikk selvmord i 1963 ved å stikke hodet inn i en stekeovn og skru på gassen?
14. Hva heter den rituelle selvmordsformen som forbindes med samuraier?
15. I sitt selvmordsbrev siterte Kurt Cobain, med linjene «it's better to burn out, than to fade away», en kjent kanadisk artist. Hvilken artist?

11. Emilie Durkheim
12. Sofia Coppola
13. Sylvia Plath
14. Sepuku eller harakiri
15. Neil Young

RETTSMEDISIN

16. Hva heter rettsmedisin på engelsk?
17. Hva het den amerikanske tv-serien om en rettsmedisiner, vist på TV2 på slutten av 90-tallet?
18. For 137 drap i Norge mellom 2004 og 2009 er drapsmetoden kjent. Hvilken var mest utbredt?
19. Hva er det latinske ordet for beinbrudd?

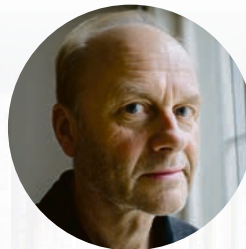
20. Hva heter disse redskapene?

16. Forensic pathology, forensic medicine
17. Quincy, M.E.
18. Knivstikking, 35% av tilfellene
19. Fractura, forårsaken fraktur er selsvagt godkjent
20. Skalpell

HODEKRYMPEREN

MELLOM PERMENE I BOKHYLLA TIL PSYKIATER FINN SKÅRDERUD GJEMMER DET SEG FORTELLINGER OM SULT, URO, FLINKE PIKER OG UNGE EKSTREMISTER.

tekst **INGRI BERGO** foto **BIRTE NYSTAD MAGNUSSEN**

FINN SKÅRDERUD (58)

- Psykiater, forfatter og professor.
- Utdannet lege ved Universitetet i Oslo og er i dag en internasjonalt anerkjent ekspert på spiseforstyrrelser.
- Har nettopp åpnet Villa Sult på Frogner, et rehabiliteringstilbud for spiseforstyrrede som inkluderer fokus på kunst og kulturelle elementer.
- Har egen spalte i tidsskriftet *Psykisk helse* og skriver regelmessig for Aftenpostens kulturredaksjon.

Dany-Robert Dufour

The Art of Shrinking Heads (2007)

Dufour mener at mennesker i økende grad får en økonomisk relasjon til hverandre. Denne boka handler om «tingliggjøringen» av samfunnet, om å se ut og fremstille seg selv som en vare. Du skal ha riktige tanker, riktige følelser og en riktig profil som får riktig antall likes. Vi blir mer og mer «varegjorte». Tittelen i seg selv er interessant. Vi lever i en kultur hvor vi dyrker frihet, individualitet og det frie ord, men vi har krympet rommet for å tenke fritt. Dette er essensen i «generasjon prestasjon», du skal gjøre ting på én bestemt måte. Resultatet er at hodene krymper.

Knut Hamsun

Sult (1890)

Sult er desidert favorittboka mi. Hamsun skildrer et søkende menneske og illustrerer at sulten ikke primært er sosial, men en eksistensiell tilstand. Den navnløse hovedpersonen har sikkert en tante på Hadeland med kylling og poteter – han *trenger* sikkert ikke å sulte, men han er selvdestruktiv og rastløs. Samtidig er det beretninger i boka som sier noe om hva sulten kan tilføre: Han skriver om sultens eufori, sultens rus, om hvordan bekymringer forsvinner fra hans skuldre. Beskrivelser som er svært relevante for vårt moderne og urolige samfunn.

Italo Svevo

Zenos bekjennelser (1923)

Dette er en perle. Svevo har laget en morsom, men samtidig psykologisk avansert bok. Det handler om kjærlighet og livet, men først og fremst at man ikke *får til*. Historien er en fortelling om udugelighet: hvordan hovedpersonen ikke klarer å slutte å røyke, hvordan han ikke får den dama han vil ha, men søsteren hennes i stedet, og så videre. Svevo formidler denne udugeligheten på en utrolig humoristisk måte. Det kjennes godt å le av de klønete livene vi lever, og samtidig lese fantastisk god litteratur.

Hanne Ørstavik

Hyenene (2011)

Jeg synes Hanne Ørstavik er en av våre virkelige store forfattere. *Hyenene* handler om å være noen. Jeg opplever at hun forsøker å lete etter et språk om det «å være», som er godt nok. Jeg føler ofte at skjønnlitterære tekster beriker det faglige, og boka til Ørstavik er mesterlig i å fange psykologien bak sultepraksiser. Det er temaer som kontroll, sult og det å unne seg noe. *Hyenene* treffer denne tematikken langt dypere enn mange andre tekster jeg har lest.

Sara Stridsberg

Beckomberga (2014)

Sara Stridsbergs far var innlagt på Beckomberga, det store psykiatriske sykehuset i Stockholm fra 1930- til 1990-tallet. Romanen handler om livet på dette sykehuset. Det er ekstremt vakkert og veldig rørende. Stridsberg er en fantastisk forfatter – kanskje den beste de har i Sverige i dag. Hun ødelegger klassiske skiller mellom syk og frisk, og klarer å rive ned disse diagnosekategoriene. Det er et kvalitetstrekk med litteratur, at man kan tre utenfor de vanlige strenge rammene. Beckomberga er for noen av pasientene det tryggeste stedet på jord, samtidig som det er et sted hvor det er mye smerte.

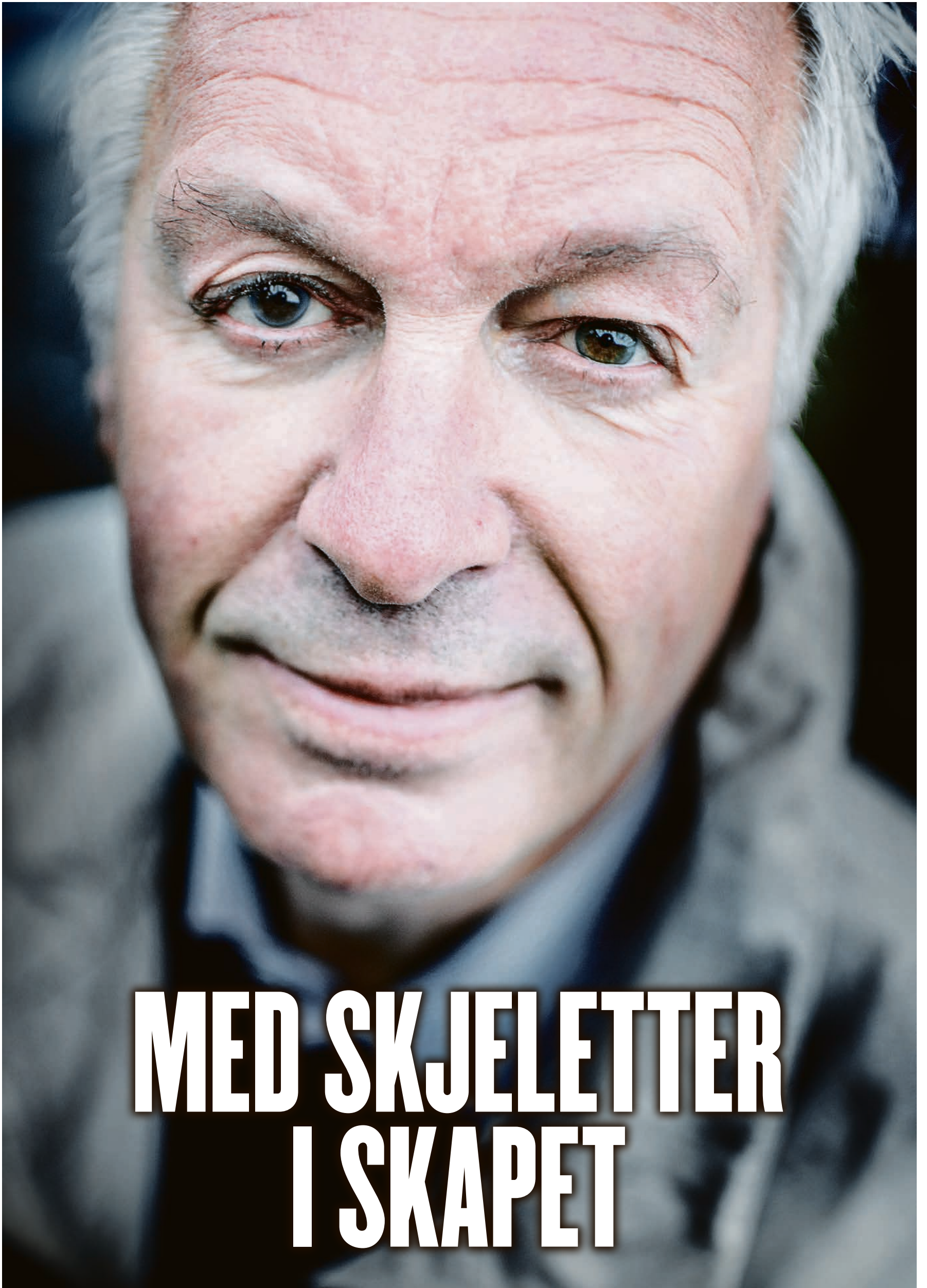

Bret Easton Ellis

American Psycho (1991)

Denne boka er helt jævlig, men den fanger essensen i debatten om «generasjon prestasjon». Å være flink handler om at man skal konstruere seg selv, og helst som et vellykket individ. Bret Easton Ellis beretter om en som gjør det, i et ekstremt kommersialisert Amerika, hvor alt – også mennesker – er en vare. Men så lykkes det ikke, og utveien for hovedpersonen blir å ødelegge. Han river ned i stedet for å bygge opp: Han dreper. Gutta som drar ned for å kjempe i ekstreme islamistiske miljøer, er en del av samme fortelling som flinke pikers spiseforstyrrelser: Man flykter fra kompleksiteten.

MED SKJELETTER I SKAPET

”Det er alltid noen som synes at det vi anater driver med er på grensen til det perverse.

SKALLEHOROSKOP: På 1700-tallet begynte man å tro på frenologi, at våre egenskaper kan leses ut av skalleformen. – Disse frenologene reiste rundt og befalte folks hoder. Det var voldsomt populært. Det uhyggelige er at dette holdt de på med til langt opp i mellomkrigsårene enkelte steder, blant annet i Norge, forteller Holck. Denne hodeskallen er ikke en del av De schreinerske samlinger.

PER HOLCK (72)

- Født 4. januar 1942.
- Utdannet lege.
- Professor emeritus i anatomi.
- Skrev doktorgrad i 1988 om brente ben.
- Norges eneste rettsantropolog med medisinsk bakgrunn.
- Landets fremste ekspert på skjeletter, både arkeologisk og rettsmedisinsk.

BIOLOGISK ANTROPOLIGI

- Studerer mennesket og biologiske utvikling gjennom tidene.
- Studerer også biologiske variasjonen blant dagens mennesker.
- Rettsantropologi: Identifisering av personer på bakgrunn av skjelettdeler og annet biologisk materiale

Kilder: Store norske leksikon, Per Holck

tekst **PETTER FLØTTUM**
foto **HENRIK EVERTSSON**

HAN SER BENRESTER DER ANDRE SER PLAST, OG HAR FORSVART EN DRAPSDØMT I 16 ÅR. NÅR PER HOLCK PENSJONERER SEG TIL NESTE ÅR MISTER NORGE SIN ENESTE RETTSANTROPOLOG.

Jeg har vært utsatt for ganske mye kritikk gjennom årene. Både fra den samiske befolkningen, svensk politi og norsk rettsvesen, nettopp fordi det er et sensitivt materiale jeg driver med.»

Per Holck henter en hodeskalle ned fra hylla, blankpolert etter år med vitenskapelige henders håndtering. Den ligger i en eske med påskriften «Forbryter». Den ukjente kjeltringen har siden 1830 blitt brukt som eksempel på hvordan forbryterske trekk ser ut, forteller Holck.

Den 72 år gamle anatomen er Norges eneste rettsantropolog med medisinsk utdanning, og har gjennom et 50 år langt yrkesliv opparbeidet seg en ekspertise som ikke finnes andre steder i landet.

«Forbryteren» er bare ett eksempel på hva som befinner seg i De schreinerske samlinger i kjelleren under Anatomisk avdeling på Domus Medica. Mens hyllrad på hyllrad med flere hundre år gamle hodeskaller stirrer bebreidende fra glassreolene, forteller Holck hvordan man på 1800-tallet trodde at en persons karakter kunne leses ut av formen på hodeskallen.

– Dette tok jo dessverre helt av i nazi-tiden, da man begynte å koble inn intelligens og slike ting på toppen av det hele.

De tankene fikk heldigvis aldri rotfeste blant medisinerne ved Universitetet i Oslo (UiO), men for Holck og den biologiske antropologien er skjeletter fremdeles full av annen uvurderlig informasjon.

– Her har vi et menneske som selv kan fortelle oss akkurat hvordan det levde, istedenfor at vi må finne det ut gjennom gamle sverd

og spyd eller dagbøker.

Holck beveger seg målbevisst mellom reolene, med den hvite legefrakken flagrende etter seg. Plukker fram et bein med merker etter syfilis, og på et annet viser han hva som skjer med skjelettet når skjorbukken tar tak. En senete, stødig hånd låser så den grå ståldøren til samlingen. Holck har den eneste nøkkelen.

Solen skinner svakt gjennom kontorvinduet og faller mykt på anatomens rygg. De siste strålene lyser opp bokhyllene, hvor det er vanskelig å finne spor etter Holcks mange kamper. For mange i det samiske miljøet var han en tid den store, stygge ulven. Blant mange svensker er han eksperten som bidro til dømme en uskyldig mann. Men for rettsmedisinere, politi og arkeologer er han en verdifull hjelp.

Holck har identifisert drapsofre etter krigsforbrytelser i Kosovo, lett etter sagahelter på Island, påvist Norges kanskje første kjente kreftoffer, måttet krangle om hodeskallen til lederen for Kautokeino-opprøret og havnet i hardt vær i Sverige for sine konklusjoner om mulige benrester i Thomas Quick-saken.

– Jeg har blitt beskyldt for å drive med vitenskapelig bedrageri. Det er en ganske alvorlig beskyldning, og ikke særlig hyggelig, sier han, og sikter til den svenske drapssaken fra 1988, da ni år gamle Therese Johannesen forsvant fra Fjell i Drammen.

Politiet stod helt uten spor, til svenske Thomas Quick kom på banen ti år senere. Han tilsto overfor svensk politi å være drapsmannen i 16 uopplarte saker, deriblant i Therese-saken. 2. juni 1998 ble han dømt for drapet.

Ett av de viktigste bevisene mot ham, stod Per Holck bak.

Han fikk jobben med å analysere bålrester. De var funnet av politiet, ved tjernet Quick pekte ut som stedet hvor han hadde brent restene av Johannesens kropp. Holck mente, og mener fortsatt, at det var benrester han undersøkte. Men da Svenska kriminaltekniska laboratoriet (SKL) i 2010 undersøkte «benrestene», lignet de mest på tre eller plast.

– Det at det lignet på tre har etter hvert blitt til at det var tre. Men jeg ga mine uttalelser på bakgrunn av den erfaringen jeg har, altså fra 4-5000 undersøkelser av branngraver fra fortiden.

I Sverige så de det ikke på samme måte.

– Det var en tid da jeg følte at jeg så navnet mitt i avisen nesten hver eneste dag. Det var veldig slitsomt, spesielt når jeg hadde gjort det i beste mening og etter beste evne.

At det er synsere som har andre meninger får så være, mener Holck, men den tonen i mediene synes han ikke har vært bare hyggelig.

– Foreløpig står saken stille. Det rare er at jeg aldri har blitt konfrontert med dette av politiet selv.

Den gråhårede rettsantropologen retter på brillene. Skjelettet på innsiden av kroppen hans flytter tyngdepunktet hans framover. I bokhyllene rundt ham på kontoret ved Institutt for medisinske basalfag står egenskrevne bøker og artikler om blant annet Osebergdronninga, gammel folkemedisin og Wergelands mulige lungekreft. Det lukter stramt av sprit og i naborommet ligger et nyvasket skjelett. Personen som ►►

DE SCHREINERSKE SAMLINGER

- Inneholder skjelettrestre fra rundt 8000 gravfunn fra middelalderen fram til 1800-tallet.
- De ble samlet sammen i mellomkrigstiden av professor i medisinsk antropologi ved UiO, Kristian Emil Schreiner.
- Styres idag av Per Holck.

”Den dagen jeg vet at jeg har en etterfølger, den dagen kan jeg sette nøkkelen i døren med god samvittighet

en gang klamret rundt det ble ikke utsatt for noe kriminelt, men skjelettet hadde på et eller annet vis endt opp på et loft i Oslo før det ble funnet og sendt til Holck.

Til Holcks store frustrasjon, står det like stille i saken mot norske Fredrik Torgersen, som i Quick-saken. I 1958 ble Torgersen dømt for drapet på 16 år gamle Rigmor Johnsen. Torgersen har alltid hevdet sin uskyld, og i 1998 engasjerte Holck seg i hans sak. Han ble først hyret inn for å se på bitemerkene i Johnsens bryst, som politiet mente stammet fra Torgersen. Men Holck er ikke i tvil, det er overhodet ingen mulighet for at det er Torgersens tannmerker.

– Det samlede bevismaterialet som peker mot at Torgersen er uskyldig, er overveldig. Likevel vil ikke de juridiske myndighetene gjenoppta saken.

Holck lener seg framover på kontorstolen og stemmen hans endrer leie. Justismord er noe av det mest alvorlige man kan bli utsatt for i en rettsstat, mener medesineren. Han har kjempet for gjenopptakelse av saken i 16 år nå. Likevel tror ikke Holck at den nå 80 år gamle drapsdømte mannen vil få oppleve å bli renvasket.

– Torgersen-saken har åpnet øynene mine for hvor lett det er å ta feil i dette faget, og hvor mye prestisje som forhindrer en gjenopptakelse.

Holck tror både rettsmedisinere og rettsantropologer dessverre ofte leverer resultater de tror oppdragsgiveren ønsker å få. Men restene som ble funnet i Therese-saken var ben, mener han. I alle fall inntil det motsette er bevist.

– Jeg skal være den første til å beklage hvis jeg har tatt feil. Jeg er ikke ufeilbar, men jeg vil ha et profesjonelt motsvar, og ikke bare synsing fra andre som egentlig ikke har stilt noen annen diagnose.

Holck har hatt et langt liv i skjelettens tjeneste, som han selv sier. Det er 52 år siden den daværende medisinstudenten gravde opp sin første kirkegård, og hentet opp skjelettene i middelaldergravene ved Mariakirken på Sørenga.

– Etter hvert syntes jeg dette var veldig fascinerende. Gradvis forsto jeg hvilken informasjon som ligger gjemt i restene av de døde.

Etter avlagt eksamen håpet han å bli ansatt ved Universitetet. Men da de ikke kunne tilby ham jobb, kjøpte han sin egen praksis og fortsatte å forske på bein og skjeletter på kveldstid. Det førte til en doktorgrad om brente bein, og til slutt en etterlengtet ansettelse.

I dag bor rettsantropologen sammen med sin tyske kone på Nesøya i Asker. Veggebrede bokhyller fulle av middelalderhistorie og klassisk litteratur omkranser stua. Her har Holck hjemmekontor én dag i uka. Han er professor emeritus nå, og føler at han kan unne seg så-

KATAKOMBEN: Nede i kjelleren under UiOs anatomiske avdeling ligger rundt 8000 benrester godt gjemt. – I dag bruker vi denne samlingen først og fremst som referansemateriale til rettsmedisinske undersøkelser, men den forteller oss jo veldig mye om fortidens mennesker.

pass. Der blir han ikke nedrent på døra og blir kun distraheret av e-poster, denne «forbannelsen vi har fått kastet over oss», som han sier. Selv om han lett innrømmer at kritikken mot ham i årenes løp har tæret på, lot ikke Holck seg felle av motvinden. Men for seks år siden var det være eller ikke være da han vekket samenes vrede.

– Hele elendigheten begynte med at en journalist ville ha bilde av skallen til Mons Aslaksen Somby fra Kautokeino-opprøret, og så skulle jeg stå med hodet under armen, bokstavelig talt. Jeg mente det var å gå for langt å ta bilder av hodeskallen til et navngitt henrettet menneske.

Den samiske opprørers levninger lå lenge sammen med gravrester etter 94 middelaldermennesker i Neiden i Finnmark. I 1915 ble de fjernet og endte opp i De schreinerske samlinger ved UiO, til tross for høylytte protester fra lokalbefolkningen. Skjelettene stammer fra mellom år 1200 til 1600, og er i vitenskapelig sammenheng uvurderlige, mener Holck. I 2011 måtte Universitetet etter en lengre strid gi tilbake funnene, så de kunne begraves på ny. Bråket startet i 2008, da Holck mente det var å gå for langt å ta bilder av hodeskallen til et navngitt henrettet menneske. Men bilder ble det likevel. Det endte med at han ble klaget inn for Universitetet. Journa-

listen fikk sine bilder før samlingen senere ble fullstendig forbudt å fotografere.

– Det er alltid noen som synes at det vi anatermer driver med er på grensen til det perverse. Vi fikk for eksempel kommentarer fra det samiske miljøet, at det måtte da være forsket nok på disse skjelettene etter 90 år. Det viser jo bare at folks forståelse av forskning er litt, vel, egenartet, for å si det litt forsiktig. Forskningen er under stadig utvikling.

Selv om det kan virke som et dystert, ja, som enkelte mener, perverst yrke å arbeide med døde kroppar, lar ikke Holck det påvirke humøret.

”Jeg har blitt beskyldt for å drive med vitenskapelig bedrageri

– Selvfølgelig, empati har man, men hvis jeg skulle gå hjem og gråte for enhver pasient som det var synd på, så kunne jeg bare pakke sammen altså. Det gjelder vel for enhver lege.

Selv om han har nådd pensjonsalder får Holck beholde kontoret og laben mot at han underviser studenter og veileder stipendiater. Men når kontrakten hans går ut til neste år, kan det være slutt.

– Den dagen jeg vet at jeg har en etterfølger, den dagen kan jeg sette nøkkelen i døren med god samvittighet. Men jeg har ikke det.

Det er flere som er interesserte i å ta opp hans tråd, men han har ingen betalte stillinger å tilby dem, og dagens unge voksne kan

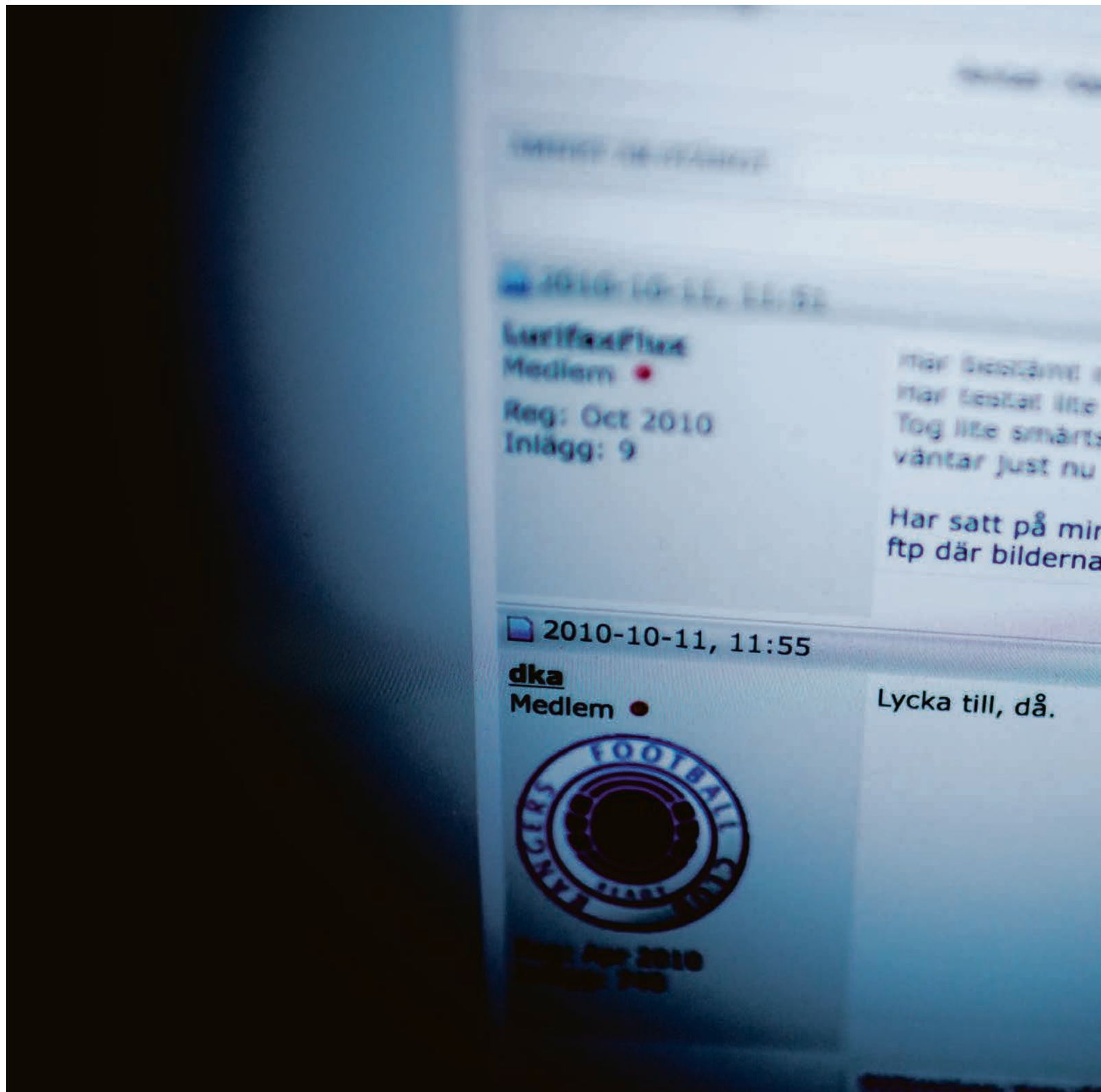
ikke leve av smuler, som han sier at han gjorde i gamledager.

– Jeg synes det er veldig synd, også selvfølgelig rent personlig, om denne stillingen jeg nå har skal forsvinne. Jeg synes UiO har et visst ansvar for at kontinuiteten opprettholdes. Det bekymrer også flere, for det er ingen andre med min medisinske bakgrunn som driver med dette.

Han forstår uansett ikke helt hvorfor han skal gi seg, selv om han nå er 72 år.

– Jeg har jo aldri kunnet så mye som jeg gjør nå, så hvorfor i all verden skal jeg slutte når jeg faglig sett er på toppen?

magasin@universitas.no

ILLUSTRASJONSFOTO: HENRIK EVERTSSON

SOSIALT SELVMORD

HAR SOSIALE MEDIER GJORT OSS MINDRE EMPATISKE?

Hopp da!» roper en godt voksen mann mens han filmer med smarttelefonen. Det er en torsdagskveld i juli og været er varmt. Han vinkler kameraet opp mot et vindu i 15. etasje i en av de høye bygningene i Drammen. I vinduskarmen sitter en fortvilet mann med bena dinglede i friluft. Under ham prikker forbigående hverandre på skuldrene og peker skamløst opp mot der han sitter. Flere drar opp mobilkameraene, zoomer inn og står klare til å dokumentere mannens siste fall. Bilder tas og Facebook-kontoer oppdateres. Bildene deles og likes, og den fortvilte mannens smerte er plutselig blitt allemannseie.

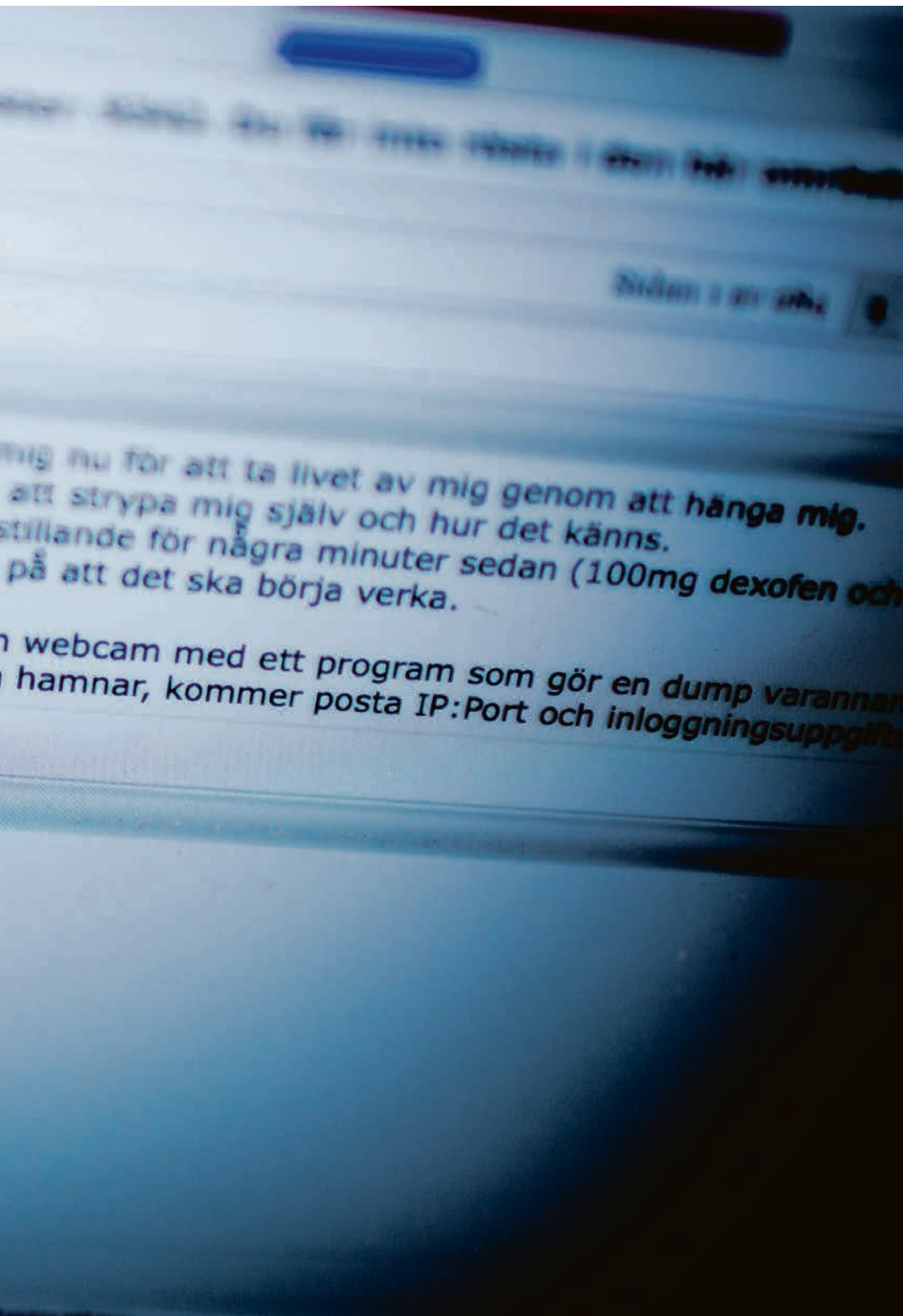
tekst
JULIE
KALAGER

Smarttelefonene og de sosiale mediene har gjort trangen til å dokumentere større enn noensinne. På Facebook ser man stadig venner og bekjente som publiserer bilder og tekster. Alt fra middagstallerkner til begravelser dokumenteres flittig og legges ut på sosiale medier.

Hendelsen i Drammen illustrerer et nytt fenomen, hvor behovet for å dele går for langt. For hva tenkte egentlig folkemengden i Drammen da de filmet et menneske som ønsket å ta sitt eget liv? At folks første reaksjon er å ta fram mobilkameraet når de ser et fortvilet menneske, istedenfor å hjelpe, er spesielt. Er det sosiale medier som har gjort oss mindre empatiske?

Det er unektelig ekstraordinært å være vitne til noe så dramatisk som et selvmord. Det å dokumentere fungerer som et bevis for tilskuerne på at de har opplevd en spesiell hendelse. Tankene går til japanske turister med dyre kameraer klistret til ansiktet. Det er som om opplevelsene deres ikke vil være fullverdige med mindre bildene vises fram på sosiale medier. Kanskje skyldes trangen til å dele opplevelsene sine med andre mennesker et ønske om å styrke sosiale bånd, og etablere et bilde av seg selv. Ønsket om å være en del av fellesskapet er tilstede hos de aller fleste, ikke bare blant tilskuerne i Drammen.

I oktober 2010 startet en desperat, ung mann en tråd på nettstedet Flashback. Han skrev at han ønsket å ta sitt eget liv. Flere andre Flashback-brukere tok opp tråden. I nøktern tone ble ulike metoder for selvmord diskutert. Skulle han ikke heller skyte seg selv, spurte noen. Lykke til, kom det fra andre.

I innleggene som er publisert etter at det ble klart at gutten lyktes i sitt selvmord, er det ikke anger over sleivete kommentarer vi kan lese, men flere brukere som noe oppgitt forteller at dagen deres er blitt ødelagt. De oppfordrer også hverandre til å lagre bildene, slik at de ikke går tapt når politiet blir involvert.

Både i Drammen og på Flashback ble fortvilte menn oppfordret av folkemengden til å begå selvmord. Skuelystne ved trafikkulykker eller åsteder er ikke noe nytt fenomen. At en stor folkemengde samles og ikke passivt ser på, men blir en aktiv del ved å filme situasjonen, er nytt. Å rope «hopp!» og foreslå alternative metoder for selvmord er nytt. I Drammen og på Flashback er vi vitne til at flere mennesker morer seg over andres smerte. Er det plutselig greit fordi det skjer gjennom sosiale medier?

” At folks første reaksjon er å ta fram mobilkameraet når de ser et fortvilet menneske, istedenfor å hjelpe, er spesielt.

Det finnes et par velkjente eksperimenter hentet fra sosialpsykologien som kan bidra til å forklare dette fenomenet. Det såkalte Stanford-eksperimentet som ble utført i 1971 var designet for å teste hvor konforme mennesker er i situasjoner som oppfordrer til en viss adferd. I dette eksperimentet ble 21 studenter delt inn i to grupper som deltok i et rollespill. Den ene gruppen spilte fanger, den andre fangevoktere. Etter bare seks dager måtte forsøket avbrytes fordi «fangevokterne» misbrukte «fangene». Helt vanlige studenter ble altså i stand til å utføre sadistiske handlinger fordi det sosiale miljøet rundt dem oppfordret til det. Selv om de visste at det de gjorde var en del av et eksperiment, og ikke en situasjon fra det virkelige liv, tok situasjonen og gruppentalliteten overhånd på bekostning av medmenneskelighet.

I og med at eksperimentet ble utført lenge før sosiale mediers tidsalder, kan det synes som om mangel på empati i sosiale sammenhenger er gammelt nytt. Dekan ved psykologisk institutt, Fanny Duckert bekrefter dette. I gamle dager var offentlige henrettelser og gladiatorkamper, hvor mennesker ble revet i filler, ansett som underholdning. Mennesket har alltid vært tiltrukket av det abnorme, kan

Duckert fortelle. Muligens utviser det moderne mennesket sin fascinasjon for det groteske på en annen måte. Bidrar sosiale medier til å trigge bakenforliggende mekanismer som forårsaker ufølsom atferd?

I tilfeller som Flashback kan det dreie seg om avstand. Avstand mellom brukerne av sosiale medier. På Flashback opererer ikke brukerne med egne navn og vet sjelden hvem de snakker med. Samtalene de har på nett blir dermed helt forskjellige fra samtalene de har i det virkelige liv. De fleste opplever at de ikke står ansvarlig for noe de sier som anonym. Denne avstanden og anonymiteten kan for eksempel forklare hetsen man ofte ser i nettavisenes kommentarfelt. Dette er en mekanisme som tidligere er blitt flittig brukt av regimer som har hatt behov for at sin befolkning skal begå grusomme handlinger, skriver filosofen Jonathan Glover i *A Moral History of the Twentieth Century Humanity*. Ved for eksempel å skape avstand mellom to folkegrupper for er dehumanisering mulig. Hvis folkegruppene ikke lenger anser hverandre som likeverdige mennesker, er det også lettere å begå grusomme handlinger.

Hvis avstand er en forklaringsmodell bak det å oppmuntre til selvmord, hvordan forklarer vi trangten til å publisere død? Førstemanuensis i medievitenskap Elisabeth Staksrud forteller at på generell basis handler dokumenteringen om å iscenesette seg selv. På sosiale medier kan vi underbygge eller konstruere et narrativ om hvem vi er. I så måte blir den 21-årige guttens dokumenterte selvmord på Flashback et siste kapittel i hans narrativ om seg selv, og overlever sin opphavsmann.

Men hva med hendelsen i Drammen? Hvorfor filmet folkemengden et menneske i stor fortvilelse? Kanskje opplevde folkemengden i Drammen at de var vitne til noe viktig, og kanskje trodde de at å publisere sin tilstedeværelse i denne triste situasjonen ville bidra positivt til historien om dem selv. Så feil kan man ta.

Svaret på hvorfor folkemengden i Drammen eller følgerne på Flashback tilsynelatende mistet sin empatiske evne er altså ikke så enkelt som at teknologien har forringet mennesket. Men fordi sosiale medier blir en større og større del av vår måte å kommunisere på, blir kommunikasjonen også mer og mer preget av avstand og anonymitet. Det kan derfor tenkes at de sosiale mediene bidrar til at empatien forvitrer. Det gjør i hvert fall at de utallige bildene av middagstallerkener kanskje ikke blir like irriterende lenger, i lys av alternativet.

KRISETELEFON
815 333 00

VELSKILLET

DE ER UNGE, VELUTDANNEDE, RESSURSTERKE – OG DE ØNSKER EN FRAMTID. IKKE ALLE VIL FINNE DEN I UKRAINA.

foto **ESKIL WIE** tekst **ESKIL WIE, FRODE NAGEL DAHL OG ANNA NEKRASOVA**

Siden løsrivelsen fra Sovjetunionen i 1991 har Ukrainas befolkning sunket med over seks millioner mennesker. Landet befinner seg i en demografisk krise og den nåværende konflikten hjelper ikke. Det siste året har én million mennesker forlatt landet, ifølge FN.

Over halvparten av ukrainere mellom 18 og 29 år forbereder seg nå på en framtid i et annet land. Mange av dem de høyest utdanna og mest ressurssterke. De fleste som drar, kommer ikke tilbake.

Likevel har nasjonalfølelsen blant unge ukrainere sjeldent vært sterkere. Men de ønsker valgmuligheter.

Et Ukraina med en framtid. Et reformert Ukraina. Et Ukraina som gir dem muligheten til å yte sitt beste og tjene til livets opphold. Men før det faktisk skjer, møter mange av de unge et beslutningsdilemma.

Skal jeg dra, skal jeg bli?

1 FORSKEREN

– **Det hadde** vært fint hvis folk ikke hadde måttet forlate Ukraina.

Doktorgradsstipendiaten Anastasiya Navalimiwa (22) står inne i genlaboratoriet på Ukrainas eldste universitet, Kiev Mohyla Academy.

– Jeg vil leve i Ukraina. Jeg vil jobbe i Ukraina. Jeg vil ha muligheten til det. Men jeg kjenner mange forskere som må forlate Ukraina fordi de ikke kan jobbe innen deres felt, sier hun.

Forskere i Ukraina kan vente seg en lønn på 2000 hryvnja, eller cirka 1000 kroner, i måneden.

– Alt som har med personlig økonomi å gjøre er elendig. Men vi har noe annet. Vi har en interesse for det vi gjør. Det er så mye mer vesentlig enn pengene.

2 DEN HJEMPLØSE

Over radio og TV fulgte dramastudent Svetlana Kosolapova (21) Russlands annektering av hjembyen. Foreldrene hennes bor fortsatt i Simferopol, Krim-halvøyas hovedstad, men for Svetlana føltes det uvant å komme hjem.

– Jeg var hjemme i sommer, men det var så stille og rolig. Krim pleide å være et ferieparadis for både ukrainere og russere før annekteringen – det yret av liv. Nå var det helt tomt i gatene.

Svetlana håper fremtiden bringer bedre tider til hjemlandet. Som skuespiller er hun likevel forberedt på at hun kanskje må forlate landet for å få fart på karrieren.

– Jeg vet ikke om jeg blir i Ukraina. For alt jeg vet, er jeg kanskje i Moskva, Hollywood, Norge, eller Tyskland i morgen. Men uansett hvor jeg enn er, vil jeg alltid si at jeg er ukrainer.

3 DEN AMBISIØSE

Mary Kuzenko skriver først ned på arket hva hun vil si, så sier hun det høyt. Engelsken er ikke så bra, unnskylder hun. Hun studerer teoretisk fysikk ved Kiev Polytekniske Institutt og drømmer om Nobelprisen.

– Det har kun vært to kvinner som har fått den før. Begge het det det samme som meg. Derfor vil jeg bli den tredje, sier hun.

Hun vil bli i landet. Og håper også andre vil det. Og at flere vil komme.

– For mitt lands skyld så ønsker jeg ikke at ukrainere skal dra til andre land. Jeg vil at de skal ville være her. Og at mennesker fra andre land vil leve i Ukraina.

” Vi trenger nye stemmer som kan bekjempe korrupsjonen som løper løpsk

Maria Ugniyenko (20)

4 MILITÆRSTUDENTEN

Yevheniy Tuituinnik (20) har nettopp startet sin toårige utdanning i telekommunikasjon gjennom det ukrainske militæret.

– Jeg vil at Ukraina skal bety mer ute i verden. At ukrainere skal få en god jobb og godt betalt.

Han ønsker å bygge en familie i hjemlandet og ser for seg en framtid som offiser i det ukrainske militæret.

– Livet mitt er fint. Men ikke for min mor og far. Prisene i butikene øker og det er selvfølgelig vanskelige tider akkurat nå.

5 IDRETTSUTØVEREN

Toppstudenten Oleksandr Melnychuk (18) spiller for Kyiv Bandits, Ukrainas desidert beste lag i amerikansk fotball, samtidig som han studerer økologi, driver styrkeløft, bodybuilding, boksing og løping.

Men det er ikke optimalt å drive idrett i Ukraina.

– Jeg ønsker å bli en profesjonell idrettsutøver, men jeg føler ikke at forutsetningene for akkurat det finnes her, mener han.

– Jeg vil gjerne dra til Amerika, sier han.

6 AKTIVISTEN

Maria Ugniyenko (20) studerer journalistikk, skriver for aviser og engasjerer seg aktivt i ukrainsk politikk. Hun kjemper for større gjennomsiktighet hos styresmaktene.

– Vi trenger nye stemmer som kan bekjempe korrupsjonen som løper løpsk. Nå er det umulig å endre noe siden en liten maktelite styrer alt. Det er derfor jeg vil bli journalist eller politiker; da kan jeg utgjøre en forskjell gjennom arbeidet mitt.

På en grusslette i utkanten av Kiev sentrum forbereder Maria og et titalls andre kvinner seg til morgendagens høydepunkt: Fotballkampen mellom Kyiv Bandits og Vinnitsa Volki, der de skal være cheerleadere.

– Det er godt å koble av her. Jeg får møtt jentene og holdt meg i form. Hvis man jobber hele tiden, vil man føle seg nedfor fordi man ser så mange triste skjebner. Mange har problemer med å tjene til livets opphold. Det finnes ingen middelklasse i Ukraina, bare rik og fattig.

7 DEN FORDREVNE

Han skulle reise hjem. Ikke til hjembygda på bygrensen til Donetsk, men til havnebyen Mariupol ved Svartehavet hvor hans foreldre har søkt tilflukt.

– Livet mitt er vanskelig for tiden. Mine foreldre har flyktet til Mariupol, og også der skjer det fæle ting. Jeg håper den politiske situasjonen stabiliserer seg snart, sier Nick Ivanov (21).

Han er takknemlig for at familien kom seg vekk fra krigen i øst.

– Mitt hjem utenfor Donetsk har fortsatt ikke blitt bombet og familien min er heldigvis i god behold. Med bra ledelse vet jeg at Ukraina vil bli et bra land. Jeg tror uansett jeg vil flytte til Polen og finne bedre betalt arbeid der. Kanskje søker jeg statsborgerskap.

”Jeg vil at Ukraina skal bety mer ute i verden. At ukrainere skal få en god jobb og godt betalt

Yevheniy Tuituinnik (20)

8 TEATERSPIREN

Da Evgen Snizhko (18) fullførte skolen byttet han ut realfagene med lidenskapen for scenekunst – det er der han trives best. Inflasjonen i landet påvirker hverdagen hans.

– Dollaren koster nesten tre ganger så mye som for ti år siden. Nå går jeg ikke på kafé og tar en kopp kaffe med venner lenger, det har blitt for dyrt. Jeg savner det, jeg hadde utrolig stor glede av den kaffekoppen.

Etter studiene er veien videre usikker.

– Før krigen med Russland hadde jeg lyst til å finne arbeid der, men nå vet jeg ikke lenger. Gi meg valgmuligheter først, så skal jeg finne ut av det.

magasin@universitas.no

DEN SMINKEDE SANNHETEN

SELV DE GLUPESTE SLITER MED Å FORMIDLE KUNNSKAP. DET SKYLDES BLANT ANNET MOTSTRIDENDE KRAV FRA AKADEMIA OG MEDIA.

tekst EIRIK BILLINGSØ ELVEVOLD foto ALEKSANDER MYKLEBUST

– **Hvorfor finnes** det så mye dårlig skriving? Og hvordan kan vi gjøre den bedre?

«Kjendisforsker» Steven Pinker gikk rett i strupen på sine akademiker-kolleger under frokostseminaret til Institutt for fredsforskning (PRIO) forrige uke. Med utgangspunkt i sin nye bok *The Sense of Style*, skal han lære publikum å skrive for det tjuelførste århundret. Den trøtte roen som til nå har hvilt over Vulkan, løses umiddelbart opp av Pinkers morsomme eksempler på forvirrende akademisk sjargong.

– Når du vet noe, er det veldig vanskelig å se for seg en leser som ikke vet det samme. Det er kunnskapens forbannelse, sier Pinker.

Etter en grundig gjennomgang av den gjennomsnittlige akademikers skriftlige fallgruver, foreslår Pinker en løsning på problemet. Med utgangspunkt i «den klassiske stilen» til Mark Turner og Francis-Noël Thomas, oppfordres vi til å forenkle språket. Gjøre det mer direkte. Kutte ned på forvirrende metakonsepter som «paradigmer» og «rammeverk» og unngå omstendelige unnskyldninger for hva vi *ikke* har funnet svar på. I etterkant av foredraget får norske studenter tilsvarende råd.

– Studenter kan bruke en del nyttige teknikker for å forbedre tekstene sine. Tenk på teksten din som en samtale som skal peke på noe i den virkelige verden, og få noen andre til å se på teksten før du leverer – det hjelper alltid!

Pinkers kritikk føyer seg inn i en pågå-

”Jeg håper jo at det jeg skriver skal ha en viss innflytelse på samfunnet, men jeg tror det påvirker i veldig liten grad

Drude von der Fehr,
professor i allmenn litteraturvitenskap ved UiO

ende debatt om forskningsformidlingens viktighet. Profesjonelle akademikere skal helst bedrive både ledende forskning og god formidling, men ønsker ofte å prioritere det første. Det bærer språket deres preg av. Hvis målet er respekt og anerkjennelse fra velutdannede lesere, er det lett å komplisere språket og unnskyld i overkant mye. Heller det enn å virke enkel. Samtidig bør skattefinansiert forskning også nå utsiden av akademien. Der venter en enklere og ikke nødvendigvis motivert leser. Er det mulig å skrive med et språk som treffer dem begge?

I åttende etasje på Det samfunnsvitenskapelige fakultet er professor Janne Haaland Matlary i ferd med å forlate Universitetet i Oslo (UiO). En statsviteres samfunnsoppdrag kan sjelden fullføres på kontoret alene. I løpet av sin akademiske karriere har hun derfor skrevet tekster både til fagtidsskrifter og for den brede offentlighet. Hun forteller at det er «givende å formidle kunnskap til legmenn», men påpeker at forskningen bør og skal være akademikerens kjerneaktivitet.

– Når jeg henvender meg til fagfeller på samme nivå, antar jeg at de har tilsvarende kunnskap og at de kan samme fagterminologi. I formidling derimot må kunne forenkle språket slik at et vanlig publikum forstår, men uten forskningen som basis er det ikke noe å formidle.

Matlary forstår godt hvorfor Pinker kritiserer overdreven bruk av innholdsløse metakonsepter, men påpeker at akademien og media ofte er ute etter forskjellige ting. Mens akademikere stiller strenge krav til metode, vil mediene ha en oppsiktsvekkende konklusjon.

– Du kan ikke komme til pressen med en komplisert artikkel. Jeg forsøker derfor å unngå runde formuleringer og er heller korthugget i min stil, sier Matlary.

Og det gir åpenbart resultater. I en ny norsk undersøkelse utført av Uni Research Rokkansenteret og Universitetet i Bergen oppgir de fleste deltakende forskerne at forskningsformidling gjennom media er viktig. Syv av ti mener også at forskningsformidling i media skaper aksept for forskningen.

Likevel har akademikere et rykte på seg for stadig å komme i skvis mellom forskning og formidling. Allerede i 2010 kalte biologiprofessor Kristian Gundersen Norge for et «u-land når det kommer til forskningsformidling». Siden den gang har formidlingens viktighet blitt stadfestet med jevne mellomrom. Som da UiO-rektor Ole Petter Ottersen i 2013 engasjerte studentene i faget *Forskningsformidling og vitenskapssjournalistikk* med budskapet «Forskningsprosjekter er ikke ferdig før de er formidlet til samfunnet».

Matlary påpeker at det likevel er misforhold mellom universitetenes ønske om bedre formidling og den reelle lønnsutviklingen. Det dobbeltkommuniseres, mener hun, og får støtte fra Det humanistiske fakultet (HF), hvor professor i nordisk språk og litteratur Kjell Lars Berge kaller universitetets finansieringsmodeller for «håpløse».

– Formidling regnes som b-vare. Humanistene må delta i offentligheten og formidlingsarbeid bør verdsettes like mye som å publisere i et høythengende akademisk tidskrift, sier han.

Det er med andre ord forskjell på folk. Også blant akademikere. Humanister må muligens belønnes for andre ting enn de som forsker på medisin. Medisinsk toppforskning kan tross alt operere med et vokabular som er hakket vanskeligere å forstå enn det du finner i for eksempel humaniora. Med det som premiss, bør kanskje ulike grupper gis ulike incentiver.

Hva så med de interne forskjellene blant humanistene? Er det noen som får det til, på tross av finansieringsmodellens utforming? Berge trekker frem historikerne som de flinkeste på huset, men innrømmer at visse forskere i «den brokete gjengen» på HF sliter mer enn andre med på å vekke lesernes interesse.

– Spesielt litteraturvitenskapen har fremstått som et lukket og introvert fag. Bøkene som gis ut er ofte lite relevante for et bredt publikum, og er kun for «klikken». Spesielt postmodernistiske forskere

STEVEN PINKER

- 60 år gammel psykologiprofessor ved Harvard University.
- Har tidligere blitt kåret til en av verdens 100 mest innflytelsesrike personer av *Time Magazine*.
- Forfatter av bøkene *The language Instinct* (1994), *How the mind works* (1997), *Words and rules* (1999), *The blank slate* (2002), *The stuff of thought* (2007) og *The better angels our nature* (2011).
- Boken *The blank slate* var inspirasjonskilden til Harald Eias NRK-serie *Hjernevask*.
- Aktuell med boken *The Sense of Style: The Thinking Person's Guide to Writing in the 21st Century*.

► **TILIT:** Steven Pinker mener akademikere må stole mer på leseren og tro på det samarbeidet som ligger i samtalens natur. – Dagens akademiske språk blir ofte forklart som et resultat av «nerdenes hevn», sier han.

har bygget en mur mot enhver stabil leseforventning, mener han.

Ifølge Steven Pinker er det nettopp humanistene som har størst behov for å bedre sine formidlingsevner. Han mener humanistene ofte kan bli så opptatt av selve språket og teksten at de distanserer seg fra leseren. Og den hardeste skytsen retter han, i likhet med Berge, mot litteraturvitenskapen.

I møte med denne kritikken, svarer professor i allmenn litteraturvitenskap Drude von der Fehr at fagfeltet hennes har forandret seg. Det postmodernistiske meto-

detyranniet som tidligere preget faget har forsvunnet, men med paradoksale konsekvenser. Breder formidling har nemlig gitt mindre interesse.

– Før var den faglige gravingen spennen-

”Når du vet noe, er det veldig vanskelig å se for seg en leser som ikke vet det samme. Det er kunnskapens forbannelse

Steven Pinker, professor i psykologi ved Harvard University

de i seg selv. Det førte med seg et vokabular som var lite forståelig for andre, men faget ble samtidig veldig populært og ansett som ledende i forskningen. Det er ikke sikkert at det er faglig relevant å bli forstått av alle, sier von der Fehr.

Avstanden mellom ledende akademikere og den gjengse borger kan med andre ord virke forlokkende. Mystikken knyttet til vanskelige tekster med komplisert språk kan muligens være med på å skape nye lesere. Kanskje kan mangel på forståelse skape et ønske om å forstå?

Von der Fehr virker usikker på om det finnes en skjult målgruppe som står klare til å lese forenklet litteraturvitenskapelig forskning. Det er ifølge henne ikke lett å formidle fagspesifikke problemstillinger til andre enn det Berge omtaler som «klikken».

– Jeg håper jo at det jeg skriver skal ha en viss innflytelse på samfunnet, men jeg tror det påvirker i veldig liten grad. Forlagene gjør svært lite for å selge faglitteratur, og det blir lite omtalt i mediene. Litteraturvitere kan kanskje få noe på trykk i Morgenbladet eller Klassekampen, men det er først og fremst akademikere som leser det også, sier hun oppgitt.

Hva gjør man egentlig som forsker hvis pressen ikke er interesserte i ens fagfelt? Hvis de har sansen for statsvitenskap og ikke litteraturvitenskap? Hvis krig er saftigere enn romanens subjekt? Spør du Pinker, kan veldig mye forandres ved skrivepulten – ved å gå i seg selv. Samtidig virker det som om visse nyanser – og i verste fall en god del sannhet – forsvinner i mediene Pinker behersker så godt.

magasin@universitas.no

”Fraværet er frigjort i sin ærbare enkelthets binære og originale bestanddel. Snubletråden var spent på en mye mer betydelig og resolutt måte enn før. Som om den ville la hele kloden falle ut av sin egen akse, la havene renne ut, for deretter å plaske ned der tilfeldighetene plasserte dem. Jeg kjente meg som en eske med svingdører, i en pose.

Bildet er tatt ved Regjeringskvartalet 22. juli 2011.

HENRIK EVERTSSON fotograf